

DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA KAO TURISTIČKI POTENCIJAL U KULTURNOM TURIZMU

Volarić, Jelena

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:615398>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL STRUČNI STUDIJ
UGOSTITELJSTVA

JELENA VOLARIĆ

DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA KAO
TURISTIČKI POTENCIJAL U KULTURNOM
TURIZMU

ZAVRŠNI RAD

Kolegij: Turističko vrednovanje kulturne baštine

Mentor: mr. sc. Sanda Kočevar, prof.

Komentor: dr. sc. Mateja Petračić

Karlovac, siječanj, 2018.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja.....	1
1.3. Struktura rada	1
2. RAZVOJ TURIZMA I TURISTIČKI POTENCIJAL HRVATSKOG ZAGORJA.....	2
2.1. Općenito o Hrvatskom zagorju.....	2
2.2. Razvoj turizma Hrvatskog zagorja	3
2.2.1. Turizam Krapinsko-zagorske županije.....	4
2.2.2. Turizam grada Zaprešića	6
2.2.3. Turizam grada Varaždina	9
2.3. Razvoj kulturnog turizma Hrvatskog zagorja.....	14
2.3.1. Kulturni turizam Krapinsko-zagorske županije.....	15
2.3.2. Kulturni turizam grada Zaprešića	17
2.3.3. Kulturni turizam grada Varaždina	18
2.4. Turistički potencijali Hrvatskog zagorja	19
3. DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA	24
3.1. Problematika očuvanja dvoraca i kurija	27
4. DVORAC TRAKOŠĆAN.....	36
5. DVORAC VELIKI TABOR	49
6. KOMPATIVNA ANALIZA TURISTIČKOG VREDNOVANJA DVORACA TRAKOŠĆANA I VELIKOG TABORA	62
7. ZAKLJUČAK	68
LITERATURA.....	69
POPIS SLIKA	71
POPIS TABLICA.....	72
POPIS GRAFIKONA.....	72
POPIS KARTI.....	72

SAŽETAK

Najveća gustoća dvoraca uočena je na području Hrvatskog zagorja što čini resursnu osnovu za razvoj bogate kulturno-povijesne turističke ponude. Dvorci su dakle važan element kulturnog nasljeđa Hrvatskog zagorja međutim danas su značajnije vrednovani i uvršteni u turističku ponudu tek dvorci Trakošćan sa park-šumom i jezerom i Veliki Tabor. Mali broj dvoraca je očuvan dok su ostali zapušteni i nisu dovoljno ili uopće iskorišteni u turističke svrhe.

U radu je analiziran razvoj turizma/kulturnog turizma Hrvatskog zagorja te su istaknuti turistički potencijali koje Hrvatskog zagorja kao regija posjeduje. Detaljno su analizirana dva dvorca: Trakošćan i Veliki Tabor. Prikazana je njihova povijest, položaj, karakteristike, turistička ponuda te je utvrđeno njihovo trenutno korištenje u kulturnom turizmu. Komparativnom analizom utvrđene su njihove razlike i sličnosti.

Ključne riječi: *Hrvatsko zagorje, dvorac, Trakošćan, Veliki Tabor, kulturni turizam, turistički potencijal*

SUMMARY

The greatest density of castles is observed in the area of Hrvatsko Zagorje, which makes the resource base for the development of a rich cultural and historical tourist offer. The castles are therefore an important element of the cultural heritage of Hrvatsko Zagorje, but today only Trakošćan Castle with park-forests and lakes and Veliki Tabor has been significantly valued and included in the tourist offer. A small number of castles have been preserved while others are neglected, and insufficiently used or unused for tourist purposes.

Thesis analyses the development of tourism / cultural tourism of Hrvatsko Zagorje and the prominent tourist potentials of Hrvatsko Zagorje as a region. Two castles were analysed in detail: Trakošćan and Veliki Tabor. Their history, position, characteristics, tourist offer is presented and their current use in cultural tourism is established. Comparative analysis revealed their differences and similarities.

Key words: *Hrvatsko Zagorje, castle, Trakošćan, Veliki Tabor, cultural tourism, tourism potential*

1. UVOD

Dvorci se ubrajaju u nepokretnu materijalnu kulturnu baštinu i kao takvi imaju veliku vrijednost ne samo zbog građevinske posebnosti, već i zbog cjelokupnog inventara (umjetničke slike, portreti, freske, namještaj,...). Gradili su se u krajolicima te su bili okruženi perivojima i vrtnim skulpturama. Bili su upravna sjedišta posjed, ali se u njima i živjelo.

O njihovoj zaštiti brine Ministarstvo kulture RH na temelju Zakona o zaštiti i očuvanju kulturnih dobara (NN 69/99, 151/03, 157/03, 100/04, 87/09, 88/10, 61/11, 25/12, 136/12, 157/13, 152/14, 98/15, 44/17 na snazi od 06. 05. 2017.) Uprava za zaštitu kulturne baštine utvrđuje posebne uvjete građenja i izdaje prethodna odobrenja za radove na kulturnim dobrima.

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet izrade ovog završnog rada su dvorci Hrvatskog zagorja promatrani kao turistički potencijal u kulturnom turizmu. Istaknut će se važnost Hrvatskog zagorja kao kulturno-povijesne regije koja obiluje dvorcima i kurijama, koji svjedoče o bogatoj hrvatskoj prošlosti. Kroz rad će se detaljno prikazati dvorci Hrvatskog zagorja, njihova važnost te sadašnje stanje. Prikazat će se potencijal dvorca Veliki Tabor i dvorca Trakošćan u razvoju kulturnog turizma. Cilj rada je predstaviti turistički potencijal dvoraca Hrvatskog zagorja u razvoju kulturnog turizma.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Pri izradi završnog rada korišteni su sekundarni izvori podataka. Primjenjene su metode analize i sinteze, metode indukcije i dedukcije, te metoda deskripcije. Korištena je stručna literatura (knjige, članci, završni i diplomski radovi) te internet stranice. Podaci su praćeni, uspoređivani i prikupljeni u periodu od dva mjeseca nakon čega je uslijedila obrada.

1.3. Struktura rada

Rad se sastoji od sedam glavnih poglavlja: Uvoda, Razvoja turizma i turističkog potencijala Hrvatskog zagorja, Dvoraca i kurija Hrvatskog zagorja, Dvorca Trakošćana, Dvorca Velikog Tabora, Komparativne analize turističkog vrednovanja dvorca Trakošćana i Velikog Tabora te na kraju Zaključka. Završni rad započinje uvodom u kojem je iznesen predmet i cilj rada, izvori podataka i metode prikupljanja podataka koje su se koristile za potrebe pisanja ovog završnog rada, te strukture kojom je rad pisan. U drugom poglavlju „Razvoj turizma i turistički potencijal Hrvatskog zagorja“ iznesene su opće karakteristike Hrvatskog zagorja te je prikazana analiza razvoja turizma pa tako i kulturnog. Također su opisani potencijali koje

Hrvatsko zagorje kao takvo posjeduje. Treće poglavlje „Dvorci i kurije Hrvatskog zagorja“ prikazuje koliko se dvoraca i kurija nalazi na promatranom području te koja je problematika njihova očuvanja. U četvrtom poglavlju detaljno je analiziran dvorac Trakošćan. Prikazan je njegov položaj u prostoru te njegova povijest. Također se ukazuje na njegove kuturno-turističke resurse te analizira turistička ponuda. Nakon toga slijedi poglavlje „Dvorac Veliki Tabor“ u kojem je na isti način kao i u prethodnom poglavlju, analiziran dvorac Veliki Tabor. Zatim je napravljena komparativna analiza turističkog vrednovanja oba dvorca. U tom poglavlju međusobno se uspoređuju dvorac Trakošćan i Veliki Tabor kako bi se prepoznale njihove različitosti. Rad završava zaključkom. U njemu su kratko iznijeti rezultati do kojih se u radu došlo.

2. RAZVOJ TURIZMA I TURISTIČKI POTENCIJAL HRVATSKOG ZAGORJA

2.1. Općenito o Hrvatskom zagorju

Hrvatsko zagorje smješteno je u središnjoj Hrvatskoj, između Maceljskoga gorja, Ivanšćice, Varaždinsko topličkog gorja, Kalničkog gorja, Medvednice, rijeka Save i Sutle. Obuhvaća Krapinsko-zagorsku u cijelosti, jedan dio Zagrebačke i jedan dio Varaždinske županije (Karta 1. Geografski položaj Hrvatskoga zagorja unutar Hrvatske). Površina iznosi svega oko 1 880 km² što ga čini jednim od najgušće naseljenih dijelova Hrvatske (oko 110 st/km²).

Pretežno je brežuljkast kraj čija nadmorska visina varira od 300 do 400 m. Nalazi se na dodiru Alpa, unutrašnjih Dinarida i panonskog prostora pa je stoga tektonski dosta složeno, što utječe na razmjerno živu tektonsku aktivnost.

Kao kulturno-povijesna hrvatska regija i zasebna prirodno-zemljopisna cjelina u sjeverozapadnom dijelu Hrvatske obiluje bogatom kulturno povijesnom baštinom.

Karta 1. Geografski položaj Hrvatskoga zagorja unutar Hrvatske

Izvor: <http://www.geografija.hr/hrvatska/hrvatsko-zagorje/> (pristupljeno 11. siječnja 2018.)

2.2. Razvoj turizma Hrvatskog zagorja

Osnovu razvoja turizma Hrvatskog zagorja čine termalni izvori na sljedećim lokacijama: Krapinske, Stubičke, Tuheljske i Šemničke toplice. Od navedenih termalnih lokacija samo su tri u funkciji turizma (Krapinske toplice: Toplice Hotel, vodeni park Aquae Vivae; Tuheljske toplice - Terme Tuhelj; Stubičke toplice: HTP „Matija Gubec“ te nedaleko Stubičkih toplica, Terme Jezerčica u Donjoj Stubici), dok Sutinske i Šemičke toplice nisu u funkciji zbog neriješenih imovinsko-pravnih pitanja i nepostojanja zainteresiranih investitora, no imaju kvalitetne preduvjete za uspješan razvoj.¹

Hrvatsko zagorje trenutačno svoju turističku ponudu komercijalizira kroz sljedeće turističke proizvode:²

- ✓ SPA i wellness turizam
- ✓ Zdravstveni turizam
- ✓ Izleti
- ✓ Hodočasnički turizam

Događanja su uglavnom orijentirana na lokalno stanovništvo i većinom realizirana kao zabavni programi uz pokušaje prezentacije tradicionalnih običaja.

¹https://www.visitzagorje.hr/Cms_Data/Contents/VisitZagorje/Folders/Dokumenti/Strategija/~contents/EBQ296LBF5TAWFF6/KZZ-Master-plan-razvoja-turizma.pdf (pristupljeno 12. siječnja 2018.) str. 76

² Ibid

Od ukupno 2 208 ležajeva raspoređenih u 879 soba u 2014. godini oko 60% predstavljaju hotelski kapacitet. U strukturi smještaja nema značajnijih promjena u posljednjih 5 godina (izuzev u pogledu poboljšanja kvalitete hotelskog smještaja). U razdoblju od 2011. do 2014. godine, ukupni smještajni kapaciteti su porasli za 292 kreveta, odnosno 17%. Najveći utjecaj na ukupno povećanje smještajnih kapaciteta zabilježili su hoteli (otvaranje novog hotela Well**** u 2012. godini).³

Budući da Hrvatsko zagorje obuhvaća dio Zagrebačke i Varaždinske te cijelu Krapinsko-zagorsku županiju prikazat će se analiza turizma Krapinsko-zagorske županije u cijelosti, grada Zaprešića jer se tri dvorca iz dijela Zagrebačke županije nalaze baš u gradu Zaprešiću, te turizam grada Varaždina jer se u Varaždinskoj županiji nalazi 18 dvoraca.

2.2.1. Turizam Krapinsko-zagorske županije

Krapinsko-zagorska županija nalazi se na sjeverozapadnom dijelu Republike Hrvatske. Zasebna je geografska cjelina s površinom 1 229 km². Pripada prostoru središnje Hrvatske te se pruža od vrhova Macelja i Ivanščice na sjeveru do Medvednice na jugoistoku. Sastoji se od 7 gradova i 25 općina te broji 132 892 stanovnika.

Turistički sadržaji

Krapinsko-zagorska županija obiluje vrijednom i bogatom kulturno-povijesnom baštinom (arheološki lokaliteti, dvorci, burgovi, crkve, kurije, običaji) koja obogaćuje županiju kroz razne manifestacije, institucije, ustanove i susrete.

U Krapinsko-zagorskoj županiji zaštićeno je 256 kulturnih dobara.

Tablica 1. Zaštićeni lokaliteti Krapinsko-zagorske županije

VRSTA ZAŠTITE	BROJ
Nematerijalno kulturno dobro	3
Nepokretno kulturno dobro - kulturno-povijesna cjelina	12
Nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	184
Pokretno kulturno dobro - muzejska građa	6
Pokretno kulturno dobro - pojedinačno	38
Pokretno kulturno dobro - zbirka	13
UKUPNO	256

³ Ibid str. 9.-10.

Izvor: Master plan razvoja turizma Krapinsko-zagorske županije:

https://www.visitzagorje.hr/Cms_Data/Contents/VisitZagorje/Folders/Dokumenti/Strategija/~contents/EBQ296LBF5TAWFF6/KZZ-Master-plan-razvoja-turizma.pdf, str 37. (pristupljeno 5. veljače 2018.)

S turističko-atraksijske perspektive najvažnijim dijelovima kulturne baštine ocjenjuju se:

- ✓ Muzej krapinskih neandertalaca, Krapina
- ✓ Dvor Veliki Tabor, Desinić
- ✓ Muzej seljačkih buna, Gornja Stubica
- ✓ Galerija Antuna Augustinčića i Studio Galerije Antuna Augustinčića u Klanjcu
- ✓ Centar za prirodu i Zavičajna zbirka u Radoboju
- ✓ Muzej Staro selo u Kumrovcu
- ✓ sarkofazi obitelji Erdödy i Franjevački samostan u Klanjcu
- ✓ Dvorac Miljana u Zagorskim Selima⁴

Na području županije odvijaju se i brojne kulturne manifestacije kao što su: Mali „Kaj“ i Svečanosti kajkavske popevke te Zagorska krijesnica u Krapini, Dani KŠ Gjalskog u Zaboku, Tjedan kulture zabave i športa u Sv. Križu Začretju, Dani kajkavske riječi u Zlataru, Branje grojzdja u Pregradi, Sajam vina u i susret pjesnika u Bedekovčini, Tabor film festival u Velikom Taboru – Desinić i Zabok, Glumački festival u Krapini.⁵

U razvoju turizma značajna je i sakralna baština Krapinsko-zagorske županije. Tako je nacionalno svetište Marija Bistrica centar svjetskog vjerskog turizma, a u turističke programe uključene su i crkve Marije Gorske u Loboru, Snježne Gospe u Belcu te Marije Jeruzalemske na Trškom Vrhu. Stoga religijski turizam predstavlja značajan oblik selektivnog turizma u Krapinsko-zagorskoj županiji.

Razgledavanje kulturne baštine moguće je i kroz biciklističke rute. Biciklističke rute prolaze uz turističke atrakcije i ostale kulturno-povijesne i prirodne znamenitosti na području Krapinsko-zagorske županije.

Godina	Domaći	Strani	Ukupno
--------	--------	--------	--------

⁴ Master plan razvoja turizma Krapinsko-zagorske županije: https://www.visitzagorje.hr/Cms_Data/Contents/VisitZagorje/Folders/Dokumenti/Strategija/~contents/EBQ296LBF5TAWFF6/KZZ-Master-plan-razvoja-turizma.pdf, str 37. (pristupljeno 5. veljače 2018.)

⁵ Strategija razvoja Krapinsko-zagorske županije: http://www.partnerstvo-razvoj.net/files/file/pdf/2016/KZZ_Strategija_razvoja.pdf, str. 94. (pristupljeno 9. veljače 2018.)

2016.	65 182	57 529	122 711
2017.	72 778	68 558	141 336

Tablica 2. Dolasci turista u Krapinsko-zagorsku županiju

Izvor: Podaci dobiveni od Turističke zajednice Krapinsko-zagorske županije, e-mail poruka, 5 veljače 2018.

Iz tablice je vidljivo da broj dolazaka domaćih i stranih turista raste pa je tako Krapinsko-zagorsku županiju 2017. godine posjetilo 72 778 domaćih turista što je za 7 596 turista više nego prethodne godine. Broj stranih turista iznosio je 2016. godine 57 529 dolazaka te se taj broj povećao za 11 029 dolazaka u 2017. godini kada je ostvareno 68 558 dolazaka turista.

2.2.2. Turizam grada Zaprešića

Karta 2. Položaj Zaprešića

Izvor: http://atlas.geog.pmf.unizg.hr/e_skola/geo/mini/ekozg/ekozg_kor.html

Zaprešić s 26 000 stanovnika pripada Zagrebačkoj županiji. Nalazi se 17 km zapadno od Zagreba, na regionalnim prometnicama uz željezničke pruge Zagreb – Ljubljana i Zagreb-Varaždin, pet kilometara udaljen od Turističke zone „Po Sutli i Žumberku“.

Turistički sadržaji

Na području Zaprešića nalaze se Novi dvori Jelačićevi, jedna od najbolje sačuvanih feudalnih gospodarskih cjelina u Hrvatskoj. U sklopu Novih dvora Jelačićevih nalaze se dvorac, kapela Sv. Josipa, obiteljska grobnica te Muzej „Matija Skurjeni“. Fundus Muzeja temelji se na

donaciji naivnog umjetnika Matije Skurjenija općini Zaprešić 1984. godine., a 2000. obogaćen je donacijom slika, crteža i grafika iz kolekcije Milke Kobešćak.

Južno od središta grada, prema Savi, nalazi se jezero „Zajarki“ sa sportskim ribnjakom gdje se povodom dana grada Zaprešića organizira tradicionalno međunarodno ekipno natjecanje u lovu ribe udicom na plovak. Uz ribolov u Zaprešiću su prisutni i ostali sportovi kao nogomet, rukomet, košarka, kuglanje, lov, konjički sport i preponsko jahanje, paragliding, letenje zmajevima na motorni pogon, biciklizam, tenis. U tijeku je razvoj golfa otvaranjem golf vježbališta i osnivanjem Golf kluba „Ban Jelačić“.

U Zaprešiću se održavaju sljedeći sportsko-turistički događaji:

- ✓ prvenstvo u motornom letenju zmajevima,
- ✓ konjički turniri u preponskom jahanju u organizaciji “Trajbar teama” u svibnju i listopadu,
- ✓ stolnoteniski turnir “Memorijal Jože Vogrinca” u lipnju,
- ✓ biciklistička utrka Memorijal V. Horvatića u rujnu ,

Osim sportskog sadržaja u Zaprešiću se prisutne i tradicionalne manifestacije: Dani Jelačića u svibnju i listopadu, Dan plemstva, Žetvene svečanosti, festival pčelarstva, gospodarski sajmovi i dr.

Grad Zaprešić svoj turistički napredak vidi u stvaranju preduvjeta za razvoj visokoškolskih ustanova, čiji bi centar trebao biti kompleks Novih dvora. U tom prostoru se vrlo kvalitetno može spojiti povijesna baština, kulturni sadržaji (izložbeni, scenski i koncertni prostori), obrazovanje (prostori Visoke škole za poslovanje i upravljanje, konkretno škola za restauratore, odnosno studentski dom budućeg fakulteta), gastronomija (ruralno područje Zaprešića omogućava proizvodnju zdrave hrane), te sport i rekreacija (golf igralište, konjički sport povezan s klubom Trajbar team).⁶

Tablica 3. Broj dolazaka turista grada Zaprešića (2006.-2016.)

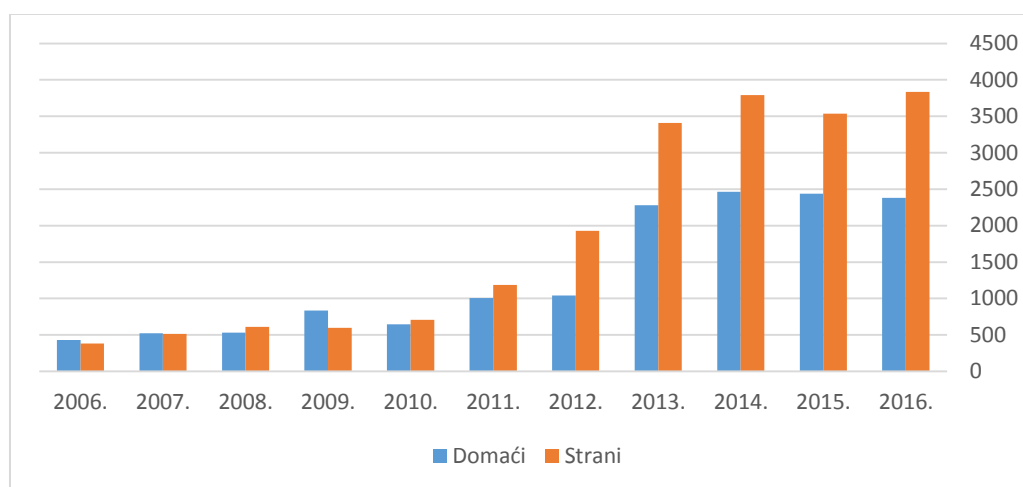
Godina	Dolasci		Dolasci Σ	Noćenja		Noćenja Σ
	Domaći	Strani		Domaći	Strani	
2006.	432	384	816	2 048	1 270	3 318
2007.	524	513	1 037	2 776	2 229	5 005

⁶ www.lokalnahravska.hr (pristupljeno 16. siječnja 2018.)

2008.	532	609	1 141	1 594	3 607	5 201
2009.	833	598	1 431	3 240	2 194	5 434
2010.	645	708	1 353	1 801	1 883	3 684
2011.	1 008	1 188	2 196	3 090	2 200	5 290
2012.	1 043	1 929	2 972	2 672	3 253	5 925
2013.	2 281	3 408	5 689	4 745	6 128	10 873
2014.	2 464	3 791	6 255	5 068	6 011	11 079
2015.	2 438	3 538	5 976	4 604	6 496	11 100
2016.	2 383	3 836	6 219	3 384	8 025	11 409
Ukupno	14 583	20 502	35 085	35 022	43 296	78 318
Sveukupno 2006.-2016.	35 085			78 318		

Izvor: Turistička zajednica grada Zaprrešića: <https://tz-zapresic.hr/kontakt/pravo-na-pristup-informacijama/> (pristupljeno 16. siječnja 2018.)

Grafikon 1. Dolasci domaćih i stranih turista u Zaprrešić (2006.-2016.)

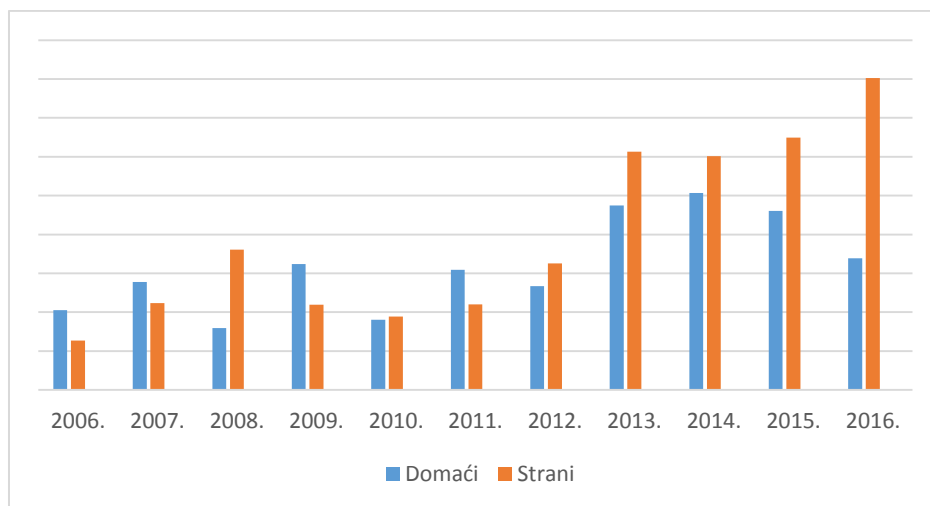

Izvor: Obrada autora prema: Turistička zajednica grada Zaprrešića: <https://tz-zapresic.hr/kontakt/pravo-na-pristup-informacijama/> www.tzzz.hr (pristupljeno 16. siječnja 2018.)

Može se vidjeti da u navedenom razdoblju raste broj dolazaka i domaćih i stranih turista. Tako su u 2006. godini Zaprrešić posjetila 432 domaća i 384 strana turista. Do 2010. godine razlika između dolazaka domaćih i stranih turista nije bila značajno veća. Dakle, u 2007. godini je za 1,06%, bilo više domaćih dolazaka, u 2008. 6,74% više stranih dolazaka te u 2009. 16,42% više domaćih dolazaka. Od 2010. godine pa do 2017. ostvareno 39,99 %

domaćih dolazaka dok je stranih bilo 60,01%. Pogledamo li cjelokupno stanje može se vidjeti da je u ovih 11 godina ukupno ostvareno 14 583 domaća i 20 502 strana dolaska turista.

Grafikon 2. Noćenja domaćih i stranih turista u Zaprešiću (2006.-2016.)

Izvor: Obrada autora prema: Turistička zajednica grada Zaprešića: <https://tz-zapresic.hr/kontakt/pravna-pristup-informacijama/> (pristupljeno 16. siječnja 2018.)

U 2006. i 2007. godini više noćenja ostvarili domaći turisti u odnosu na strane. Dakle, u 2006. bilo je 2 048 noćenja domaćih turista dok je stranih noćenja bilo 1 270. U 2007. godini je bilo 2 776 domaćih i 2 229 stranih noćenja. Od 2008. do 2012. godine omjer noćenja između domaćih i stranih turista varira; tako je u 2009. i 2011. godini bilo više domaćih noćenja dok je u 2008. i 2010. bilo više noćenja stranih turista. Do značajne promjene dolazi od 2012. godine kada broj noćenja stranih turista počinje bitno rasti u odnosu na domaće turiste. Dakle od 2012. do 2017. ostvareno je 40,63% domaćih i 59,37% stranih noćenja turista.

2.2.3. Turizam grada Varaždina

Karta 3. Položaj Varaždina

Izvor: <http://karta-hrvatska.blogspot.hr/2011/10/varazdin-karta-regionalni-grad.html>, (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Varaždin se nalazi u sjeverozapadnoj Hrvatskoj uz rijeku Dravu, na plodnoj ravnici koja se spušta prema Dravi u smjeru jugozapad - sjeveroistok. Površina iznosi 59,45 km², a s 151 stanovnikom/km² je najgušće naseljeni grad Hrvatske.

Na području Varaždinske županije nalazi se 30 zaštićenih prirodnih vrijednosti. Najznačajnije je područje Regionalnog parka Mura-Drava, koji je ujedno i dio prekograničnog UNESCO-vog rezervata biosfere Mura-Drava-Dunav.

U Županiji su zaštićene i dvije park-šume (Park-šuma Trakošćan, Dravska park-šuma), jedan značajni krajobraz (područje Kalnika), pet spomenika prirode (pećina Vindija, Belina lipa, Mačkova špilja, Gaveznicica, skupina stabala bijelih topola) te 21 spomenik parkovne arhitekture. Na području Županije nalazi se i 315 zaštićenih, pokretnih i nepokretnih materijalnih te nematerijalnih kulturnih dobara.⁷

Turistički sadržaji

⁷Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.-2025.: <http://www.varazdinska-zupanija.hr/repository/public/2015/4-savjetovanje/gospodarstvo/rujan/15-09-strategija-razvoja-turizma.pdf>, str 13. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Grad Varaždin je na turističkom tržištu percipiran kao grad baroka, cvijeća i glazbe. Turistička ponuda temeljena je na očuvanim kulturnim vrijednostima: barokna jezgra, muzeji i zbirke, varaždinsko groblje i parkovi, Varaždinske barokne večeri.

Tablica 4. Popis registriranih kulturnih dobara na području Grada Varaždina

Nepokretna kulturna dobra	Kulturno-povijesne cjeline	2
	Pojedinačna	62
Pokretna kulturna dobra	Pojedinačna	6
	Zbirke	7
	Muzejska građa	2

Izvor: Strategija razvoja turizma grada Varaždin 2017.-2022.:

http://varazdin.hr/upload/2017/05/strategija_razvoja_kulture_grada_varazdina_nacrt_5922c08fcc9f7.pdf, str. 18. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Od upisanih dobara Varaždin ima i tri kulturna dobra od nacionalne važnosti (crkva Uznesenja Blažene Djevice Marije, palača Patačić i Stari grad). S cijeloga područja sjeverozapadne Hrvatske, kojemu pripada i sam Varaždin, više je dobara uvršteno na Listu nematerijalnih kulturnih dobara, među kojima je dobro Medičarski obrt s područja sjeverozapadne Hrvatske i Slavonije pod zaštitom UNESCO-a, umijeće izrade tradicijskih dječjih igračaka s područja sjeverozapadne Hrvatske te Lepoglavska čipka. Osim kulturnih dobara koje navodi Ministarstvo kulture, u Varaždinu se nalaze brojni baštinski artefakti koji se nalaze u kulturnim ustanovama, udrugama i domovima Varaždinaca (npr. narodne nošnje).⁸

Povijesna jezgra Varaždina

Povijesna jezgra Varaždina smatra se jednom od najznačajnijih barokno – rokoko – klasicističkih povijesnih urbanih jezgri u Hrvatskoj te je zaštićena kao značajna povijesno-urbanistička cjelina. Pokrenut je postupak kandidiranja Varaždina za upis u UNESCO-v registar spomenika svjetske baštine. Povijesna jezgra Varaždina sadrži tri bitne značajke: (a) građevinski fond s kompleksom Starog grada, sakralnom baštinom (11 zvonika, 6 crkava i 3 samostana) te nizom palača (Lisakova i Lančana kula, Gradska vijećnica, Isusovački, Franjevački, Uršulinski i Kapucinski kompleksi, Palača Sermage, Palača Drašković, Palača

⁸ Strategija razvoja turizma grada Varaždin 2017.-2022.:

http://varazdin.hr/upload/2017/05/strategija_razvoja_kulture_grada_varazdina_nacrt_5922c08fcc9f7.pdf, str. 18. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Patačić, Palača Herzer, Palača Erdody, Palača Keglević, Palača Županije); (b) bogatstvo zelenih površina formiranih kao javni parkovi i urbano ukrasno zelenilo; (c) raster ulica i trgova koji su do danas zadržali svoje povijesne smjerove (neki iz antike) i najčešće nepravilne forme.⁹

Na sjevernom dijelu povijesne jezgre Varaždina nalazi se dvorac Stari grad koji je bedemima i opkopima odvojen od grada. Stari grad je renesansna aristokratska palača te se u njemu nalazi Gradski muzej Varaždin. Gradski muzej Varaždin utemeljen je na poticaj Varaždinskog muzealnog društva i otvoren za posjetitelje od 1925. godine. Sastoji se od specijaliziranih odjela: Arheološkog, Povijesnog, Kulturno-povijesnog, Etnografskog i Entomološkog. Muzejski odjeli smješteni su u nekoliko građevina spomeničke vrijednosti, u samoj povijesnoj jezgri grada: palača Stari grad, baroknoj palači Sermage, klasicističkoj palači Hercer te Kuli stražarnici u kompleksu Staroga grada.

Varaždinska groblja

Varaždinsko gradsko groblje primjer je parkovne arhitekture te je 1996. godine zaštićeno kao spomenik vrtne arhitekture i groblje kao cjelina. Spomenik "Anđeo smrti", smatra se najvrjednijim djelom na varaždinskom groblju, a izradio ga je kipar Robert Frangeš Mihanović. Najstariji sačuvani nadgrobni spomenik izradio je glazbenik Johan Galina. Osim navedenih postoji još mnogo značajnih umjetničkih djela kao što su: grobnica Ane Jagić i članova njene obitelji, slika redovnice koja kleči pred Kristom, luneta s prikazom žena i anđela pred praznim Kristovim grobom, kip žene kipara Antuna Augustinčića, reljef Roberta Frangeša Mihanovića, te Kosturnica, djelo Pavla Vojkovića.

Varaždinsko groblje dio je međunarodnog turističkog projekta „European Cemeteries Route“. „European Cemeteries Route“ ili Ruta europskih groblja je projekt koji je baziran na mozaiku različitosti običaja, kulture i povijesti Europe u posljednjih 200 godina kroz groblja. Uvrštenje Gradskog groblja Varaždin u Rutu europskih groblja pridonosi stvaranju prepoznatljivosti Varaždina u europskim okvirima.

Važno je istaknuti i Židovsko groblje koje je staro oko 200 godina. Budući da je na području Varaždina do Drugog svjetskog rata živio veći broj Židova sačuvano je židovsko groblje kao spomen na njihovu prisutnost. Groblje se smatra svojevrsnim spomenikom kulture te djelatnici Parkova d.d. redovito brinu o njegovom održavanju te hortikulturnom uređenju.

⁹ Ibid, str. 8.

Gradski parkovi

Varaždin se ističe brojnim zelenim površinama, uređenim parkovima i cvjetnim gredicama. Reprezentativni su: Park Ivana Pavla II., Park mladih te Šetalište Vatroslava Jagića. Šetalište Vatroslava Jagića nalazi se u srcu starobarokne jezgre te je istaknuti spomenik parkovne arhitekture. Početkom 20. st. poprimio je historicističke elemente i dobio nove sadržaje poput spomenika Vatroslavu Jagiću, spomenika u čast osnivaču Wihelmu Mulleru te drvored lipa. Šetalište vodi do Hrvatskog narodnog kazališta te je bogato nasadima drveća, trajnicama, sezonskim cvijećem te travnatim plohama.

Park Ivana Pavla II. i Park mladih nedavno su uređeni u suvremenom dizajnu. Park Ivana Pavla II. dugačak je 18 km² te se u njemu nalazi vodena imitacija koja se zavojito prelijeva. Park je bogat brojnim specifičnim biljnim vrstama kao što su: ginko, kanadska čuga, žalosni jasen, atlaski cedar, divlji kesten, ukrasne trešnje i drugim.

Park mladih namijenjen je mladima te sadrži rekreativne sadržaje kao što su skate park, umjetna stijena za penjanje, stolovi za stolni tenis, te ljuljačka namijenjena djeci s posebnim potrebama. Osim navedenih sadržaja, park krasi drvoredi, travnate površine i ukrasni grmovi.

Manifestacije

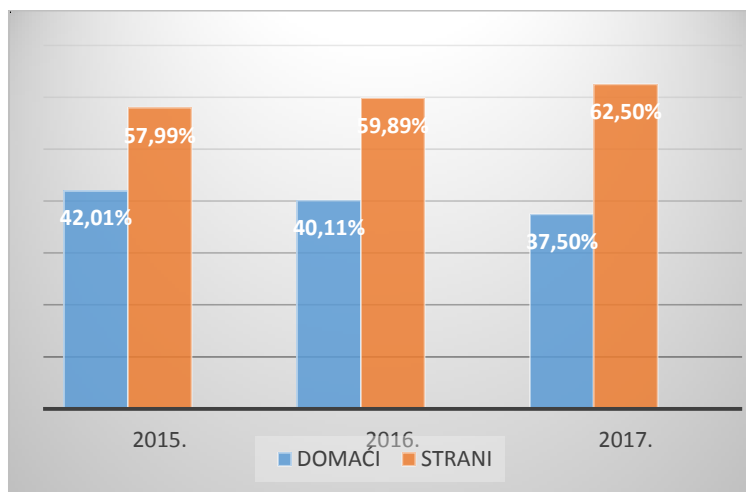
U Varaždinu se održava nekoliko događanja koja svojim sadržajem upotpunjuju turistički proizvod grada. Najznačajnija događanja koja se odvijaju u samom gradu su zasigurno Špansirfest i Varaždinske barokne večeri.

Špansirfest je ulični festival koji se održava od 1999. godine. Održava se tradicionalno svake godine krajem kolovoza i početkom rujna. Festival opisuje bogatu srednjoeuropsku tradiciju Varaždina. Špansirfest je međunarodno poznati multikulturni festival koji se bazira na bogatoj tradiciji cehova, obrtništva, trgovine i kulturnog života grada.

Varaždinske barokne večeri osnovane su 1968. a osnovao ih je poznati varaždinski profesor i glazbeni pedagog Marijan Zuber. Bit održavanja Varaždinskih baroknih večeri je istraživanje i izvođenje europske i hrvatske barokne glazbe. Festival se održava više od 40 godina, a izvode sendjela najvećih majstora baroka te djela iz hrvatske barokne glazbene baštine. Ansablama i pojedincima dodjeljuje se festivalska nagrada "Ivan Lukačić" od 1985. godine. Manifestacija se najvećim dijelom održava u Varaždinu, ali se dio programa održava i u obližnjim gradovima.

Osim navedenih u Varaždinu se održavaju još mnoge manifestacije i događanja kao što su: Sjajni bal u Varaždinu, Festival multimedije, Festival sinkronizacije, Ljeta u Varaždinu, Međunarodni disc golf turnir Drava Forester, Festival animiranog filma, Gourmet Varaždin, Dani suvremenog plesa, Dani hrvatskog performansa, Advent u Varaždinu, Međunarodni sajam Lov, ribolov, priroda, turizam te razne izložbe, kazališne predstave.

Grafikon 3. Dolasci turista u grad Varaždin

Izvor: Obrada autora prema: Turistička zajednica grada Varaždina: http://www.tourism-varazdin.hr/wp-content/uploads/2018/01/dolasci-turista_2008-2017.pdf , (pristupljeno 3. veljače 2018.)

Može se vidjeti da u navedenom razdoblju raste broj dolazaka stranih turista dok broj domaćih turista pada. Tako je u 2015. godini Varaždin posjetilo 42,01 % domaćih te i 57,99% stranih turista. U 2016. godini porastao je broj stranih turista za 1,9 % dok se za isti postotak smanjio broj dolazaka domaćih turista. Godina 2017. zabilježila je najveći porast stranih dolazaka i to za 4,51% u odnosu na 2015. godinu te veći pad domaćih turista, u odnosu na 2015. godinu za isti iznos.

2.3. Razvoj kulturnog turizma Hrvatskog zagorja

Trenutnu ponudu kulturnog turizma Hrvatskog zagorja čine Muzeji Hrvatskog zagorja te brojni spomenici, dvorci, kurije, sakralni objekti, arheološka nalazišta, itd. Muzeji Hrvatskog zagorja glavni su nositelji kulturne ponude na razini cijele regije. Razvoju turizma pa tako i kulturnog pridonosi netaknuta priroda ovog kraja, zasad još uvijek nemasovnost zagorskog turizma te bogata kulturno-povijesna baština i gastronomska tradicija.

Područja i privlačnosti za koje se smatra da mogu postati turistički motivi u kulturnom turizmu Hrvatskog zagorja:¹⁰

- ✓ Arheološka područja,
- ✓ Arhitektura (ruševine, poznati objekti, čitavi gradovi),
- ✓ Muzeji, umjetnost, skulpture, zanati, galerije, festivali, razni događaji,
- ✓ Glazba i ples (klasična i suvremena glazba, folklor i plesovi te etnografija i etnologija),
- ✓ Drama, kazalište, filmovi,
- ✓ Jezične i književne studije,
- ✓ Vjerska slavlja, hodočašća,
- ✓ Cjelokupna (narodna i primitivna) kultura i subkultura.

2.3.1. Kulturni turizam Krapinsko-zagorske županije

Krapinsko-zagorska županija posjeduje kvalitetnu osnovu za razvoj kulturnog turizma zbog bogatstva kulturne i prirodne baštine. Kulturna i prirodna baština značajna je karakteristika prostora županije koja, unatoč svojoj vrijednosti i značenju, nije dovoljno iskorištena (tablica 5.).

Kulturna atrakcija	Broj posjetitelja		
	2012.	2013.	2014.
Muzej seljačkih buna – Dvorac Oršić	16 191	18 806	15 625
Dvor Veliki Tabor	28 761	34 795	25 903
Muzej krapinskih neandertalaca	83 563	77 352	77 125
Galerija Antuna Augustinčića	3 532	3 682	2 324
Muzej Staro selo	48 128	47 951	47 133
Spomenik himni Zelenjak*	45 000	45 000	45 000
Franjevački samostan i sarkofazi obitelji Erdődy*	3 500	3 500	3 500
Ukupno	228 675	221 086	216 610

Tablica 5. Posjećenost kulturnih atrakcija Krapinsko-zagorske županije

¹⁰ Martínez, J., (2015.) Sakralni objekti kao dio turističke ponude Hrvatskog Zagorja. Završni rad. Čakovec Međimursko veleučilište u Čakovcu: <https://repozitorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A224/datastream/PDF/view>, str. 9 (pristupljeno 15. siječnja 2018.)

Izvor: Master plan razvoja turizma Krapinsko-zagorske županije: <http://www.kzz.hr/sadržaj/novosti/master-plan/Master-plan-razvoja-turizma-KZZ.pdf> (pristupljeno 7. veljače 2018.)

Kulturne sadržaje Krapinsko-zagorske županije 2014. godine posjetilo je 216 610 posjetitelja. Posljednje tri godine vidi se negativan trend u ovom segmentu potražnje. Od 2012. godine broj posjetitelja kulturnih atrakcija smanjio se za 12 065. Većina kulturnih sadržaja bilježi pad u promatranom razdoblju osim spomenika himni u Zelenjaku i franjevačkog samostana i sarkofaga obitelji Erdödy koji tri godine za redom imaju stalni broj posjetitelja. To ukazuje da trenutni muzejski programi nisu dovoljno atraktivni odnosno ukazuje na nedostatak atrakcija i muzejskih programa koji bi zadovoljili potrebe gosta tehnološkog doba.

Tablica 6. Mogućnosti za bolje vrednovanje kulturne baštine

	Postojeći resursi	Novo za unaprijediti
Glavni resursi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dvorci i kurije (uglavnom u ruševnom stanju ili privatnom vlasništvu - većina turistički neaktivna) 3. Muzeji i galerije (Muzeji hrvatskog Zagorja te ostali muzeji) 4. Priče i legende – nedovoljno eksploatirane 5. Arheološka nalazišta 6. Povijesne i kulturne ličnosti nedovoljno eksploatirane 7. Crkve 8. UNESCO baština (drvene igračke i licitari) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Modernizacija prezentacije muzejskih i galerijskih zbirki, interaktivnost, sustav interpretacije postojećih zbirki 2. Izgradnja modernog posjetiteljskog ili interpretacijskog centra (temeljem nekog od motiva / ključnog resursa Zagorja; ili skupno) 3. "Pričanje priča" (engl. storytelling) – oživljavanje priča, mitova i legendi te izravno povezivanje s brendom "Bajka na dlanu" kroz jedinstveni kulturni doživljaj - sustav kulturno-turističkih tematskih događaja postavljenih na jasnoj komercijalnoj osnovi 4. Kreiranje tematiziranih kulturnih ruta (npr. putevima Neadertalaca, putevima Veronike Desinić i sl.) - samostalno i organizirano vođenje 5. Turistička edukacija osoblja u ustanovama kulture - interpretacija sadržaja, interakcija, strani jezici, vođenje grupa 6. Dodatna aktivacija i suradnja

		kulturnih ustanova s turističkim sektorom
Smještaj	<ol style="list-style-type: none"> 1. Hoteli 2. Hosteli 3. Pansioni 4. Privatni smještaj 5. Kuće za odmor 6. Sobe 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktiviranje dvoraca u smještajne objekte 2. Mali obiteljski hoteli 3. Kvalitativno podizanje postojećih smještajnih kapaciteta
Dodatna ponuda	<ol style="list-style-type: none"> 1. Tabor film festival 2. Uprizorenje Seljačke bune 3. Viteški turnir 4. Ostala kulturna događanja 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Festivali, sajmovi i kulturna događanja 2. Koncerti 3. Agroturizam 4. Touring infrastruktura (označavanje, tematske rute, itd.)

Izvor: Master plan razvoja turizma Krapinsko-zagorske županije:
<http://www.kzz.hr/sadrzaj/novosti/master-plan/Master-plan-razvoja-turizma-KZZ.pdf> (pristupljeno 7. veljače 2018.)

2.3.2. Kulturni turizam grada Zaprešića

Jedan od najvažnijih resursa za razvoj kulturnog turizma grada Zaprešića nesumnjivo je kompleks „Novi dvori Jeleačićevi“, jedna od najbolje sačuvanih gospodarskih cjelina u Hrvatskoj. U sklopu kompleksa nalaze se dvorac, crkva Sv. Josipa te Muzej „M. Skurjeni“ koji zajedno sa kulturnim manifestacijama upotpunjuju kulturnu ponudu grada. U Zaprešiću se odvijaju sljedeće kulturne manifestacije:

Dani Jelačića i Dani grada Zaprešića

Dani otvorenih vrata dvorca Lužnice

Ljeto u Zaprešiću

Dani plemstva

Susret puhačkih orkestara, KUD-ova i domaćih glazbenih sastava Kotlovinijada

Koncert "Banu u čast" KUD-a Ban Josip Jelačić

Zaprešićke žetvene svečanosti

Tablica 7. Posjećenost događanja grada Zaprešića

Događanja	Broj posjetitelja (2017.)
-----------	---------------------------

Dani Jelačića i Dani grada Zaprešića	22 000
Dani plemstva	150
Susret puhačkih orkestara, KUD-ova i domaćih glazbenih sastava Kotlovinijada	3 500-4 000
Zaprešićke žetvene svečanosti	150

Izvor: Podaci dobiveni od Turističke zajednice grada Zaprešića, e-mail poruka, 13. veljače 2018.

Može se vidjeti da je najposjećenija manifestacija “Dani Jelačića i Dani grada Zaprešića” s 22 000 posjetitelja koja je ujedno međunarodnog karaktera te se održava nekoliko dana. Nakon toga slijedi “Susret puhačkih orkestara, KUD-ova i domaćih glazbenih sastava Kotlovinijada” s 3 500-4 000 posjetitelja koji je također međunarodnog karaktera te se održava u Hruševcu Kupljenskom. Ostale manifestacije su lokalnog karaktera pa stoga imaju manju posjećenost (150 posjetitelja). To su “Dani Plemstva” koji se održavaju u Novim dvorima Jelačićevima te “Zaprešićke žetvene svečanosti” u dvorcu Lužnica.

2.3.3. Kulturni turizam grada Varaždina

Varaždin se pozicionira na turističkom tržištu kao „hrvatska barokna prijestolnica“ te, s obzirom na svoju očuvanu srednjovjekovnu jezgru i baroknu atmosferu kao i činjenicu da je na toj osnovi već postigao određenu prepoznatljivost, barok ostaje ključni element tržišnog pozicioniranja i dugoročnog razvoja turizma.¹¹

Tablica 8. Posjećenost kulturnih ustanova grada Varaždina

GRADSKE USTANOVE U KULTURI	BROJ POSJETITELJA (2015.)
Narodno kazalište u Varaždinu	60 000
Gradska knjižnica i čitaonica „Metel Ožegović“	10 561
Gradski muzej Varaždin	60 000
Koncertni ured Varaždin	61 000
Galerijski centar	2 000

Izvor: Strategija razvoja kulture grada Varaždina za razdoblje od 2017. do 2022. godine: http://varazdin.hr/upload/2017/05/strategija_razvoja_kulture_grada_varazdina_nacrt_5922c08fcc9f7.pdf, str. 16. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Može se vidjeti da je Koncertni ured Varaždin u 2015. godini bio najposjećeniji sa 61 000 posjetitelja te nakon njega drugi po redu su Gradski muzej i Narodno kazalište koji broje 60

¹¹ Strateški plan razvoja turizma grada Varaždina do 2020.: file:///C:/Users/Ana/Downloads/8d1%20(1).pdf, str. 24. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

000 posjetitelja. Gradsku knjižnicu i čitaonicu „Metel Ožegović“ posjetilo je 10 561, a Galerijski centar samo 2 000 posjetitelja.

Tablica 9. Posjećenosti manifestacija i programa u kulturi grada Varaždina

MANIFESTACIJE	BROJ POSJETITELJA (2015.)
Špancirfest	200 000
Varaždinske barokne večeri	10 000
Ljeto u Varaždinu	7 000
Fontana blues festival	2 000
VAFI	3 000
Trash film festival	2 500
Imput MOP festival	1 000
Tjedan smijeha	8 000
Folkofonija	1 000
Ceramica Multiplex	1 000

Izvor: Strategija razvoja kulture grada Varaždina za razdoblje od 2017. do 2022. godine: http://varazdin.hr/upload/2017/05/strategija_razvoja_kulture_grada_varazdina_nacrt_5922c08fcc9f7.pdf, str. 16. (pristupljeno 8. veljače 2018.)

Tablica prikazuje posjećenost manifestacija grada Varaždina. Može se vidjeti da je najposjećenija manifestacija Špancirfest s 200 000 posjetitelja. Nakon toga slijede Varaždinske barokne večeri s 10 000 posjetitelja. Tjedan smijeha 2015. godine posjetilo je 8 000 posjetitelja, a Ljeto u Varaždinu 3 000 posjetitelja. Manji broj posjetitelja broji VAFI festival (3 000) te ostale manifestacije sa manje od 3 000 posjetitelja.

Špancirfest je festival koji puno može doprinijeti razvoju Varaždina kao destinacije kreativnog kulturnog turizma. Također ima i veliku važnost za kulturni turizam RH, stoga ga je Hrvatska turistička zajednica 2014. godine uvrstila u top 10 hrvatskih turističkih događaja, te ga nominirala za događaj godine.

2.4. Turistički potencijali Hrvatskog zagorja

Bitnu osnovnu turističkog potencijala Hrvatskog zagorja čini obilje materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Na UNESCO-vu listu nematerijalnih kulturnih dobara iz područja Hrvatskog zagorja uvršteni su licitarski i medičarski proizvodi, tradicijska izrada zagorskih drvenih igračaka te čipkarstvo. Reprezentativna je i zagorska narodna nošnja,

glazba te zagorski plesovi. Hrvatsko zagorje posjeduje 9 nepokretnih i 5 pokretnih zaštićenih kulturnih dobra. (tablice 10 i 11).

Tablica 10. Zaštićena nepokretna kulturna dobra Hrvatskog zagorja

NEPOKRETNNA KULTURNA DOBRA	
Donja Stubica	1. Kulturno povijesna cjelina Donje Stubice
Grad Klanjec	2. Kulturno-povijesna cjelina Klanjca, 3. Brozova zgrada
Krapina	4. Muzej Ljudevita Gaja
	5. stambeno-gospodarski kompleks Keglević
	6. Zgrada, Magistratska 37
Općina Kumrovec	7. Rodna kuća Josipa Broza Tita
Tuheljske toplice	8. Dvorac Mihanović
Pregrada	9. Kulturno-povijesna cjelina Pregrade
	10. Rodna kuća Janka Leskovara

Izvor: Obrada autora prema: Ministarstvo kulture, Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN01/2011): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_08_92_1957.html, pristupljeno 22. siječnja 2018.

Tablica 11. Zaštićena pokretna kulturna dobra Hrvatskog zagorja

POKRETNNA KULTURNA DOBRA	
Krapina	1. Fundus Muzeja krapinskih neandertalaca
Lepoglava	2. Inventar crkve sv. Jurja
Općina Klenovnik	3. Inventar župne crkve Presvetog Trojstva
Općina Donji Martijanec	4. Inventar kapele sv. Benedikta
Novi Marof	5. Slika „Vrbovečko groblje“

Izvor: Obrada autora prema: Ministarstvo kulture, Izvod iz Registra kulturnih dobara Republike Hrvatske (NN01/2011): https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2011_08_92_1957.html, pristupljeno 22. siječnja 2018.

Osim navedenih kulturnih dobara na području Hrvatskog zagorja nalazi se nekoliko muzeja. Muzej krapinskih neandertalaca u Krapini zaštićen je kao prvi paleontološki spomenik prirode u Hrvatskoj te se u njemu nalazi zbirka Varia, skulptura, zbirka eksperimentalne arheologije,

rudarska zbirka te paleontološka i geološka zbirka. U muzeju se nalaze fosilni ostaci ljudskih kostiju i pleistocenskih životinja te kameno oruđe iz razdoblja paleolitika.

Muzej seljačkih buna nalazi se u Gornjoj Stubici u baroknom dvorcu obitelji Oršić. U dvorcu je sačuvana barokna kapela s originalnim iluzionističkim freskama te je u kapeli postavljena stalna izložba. Pored dvorca nalazi se spomenik Matiji Gupcu te Gupčeva lipa stara preko 400 godina. Muzej organizira povremene izložbe, muzejske radionice i događanja, od kojih je najpoznatiji Viteški turnir i obilježavanje Seljačke bune.

Muzej "Staro selo", tradicijski je uređeno etno-selo smješteno u Kumrovcu. U središtu sela nalaze se objekti tradicijskog graditeljstva koji prikazuju razne tradicijske obrte i običaje te rodna kuća Josipa Broza Tita koja sadrži etnografski i povijesni postav. Muzej organizira prezentacije i revitalizacije izrade i oslikavanja tradicijskih drvenih igračaka i licitara.

Galerija Antuna Augustinčića nalazi se u Klanjcu te se u njoj priređuju izložbe i likovne radionice. Sastoji se od dvije zavisne cjeline: unutarnji postav (tematski podijeljen na intimnu plastiku, portrete i javne spomenike) i park skulptura uokolo Galerije.

Muzej Dvor Veliki Tabor nalazi se nedaleko Desinića i jedan je od najbolje sačuvanih kasnosrednjovjekovnih i renesansnih utvrđenih gradova kontinentalne Hrvatske. U muzeju se organiziraju filmski festivali, izložbe i edukativne radionice. Muzejska građa Dvora Veliki Tabor razvrstana je u osam zbirki:

- Pretpovijesna arheološka zbirka
- Srednjovjekovna arheološka zbirka
- Arheološka zbirka Vrbovec
- Kulturno povijesna zbirka
- Zbirka obitelji baruna Kavanagh
- Etnografska zbirka
- Likovna zbirka
- Paleontološko – geološka zbirka¹²

Može se vidjeti da je Hrvatsko zagorje bogato kulturnom baštinom. Međutim ne treba izostaviti bogatstvo prirodne baštine. Hrvatsko zagorje broji 17 zaštićenih područja prirodne baštine.

1. Značajni krajobraz:

¹² <https://darkoantolkovic.wordpress.com/2016/04/25/dvor-veliki-tabor/> (pristupljeno 23. siječnja 2018.)

Zelenjak – Risvička i Cesarska gora,

Područje Sutinskih Toplica.

2. Spomenik prirode:

Hušnjakovo (paleontološki),

Gupčeva lipa (rijetki primjerak drveća),

Stara tisa kod Horvatovih stuba (rijetki primjerak drveća),

Hrast kitnjak „Galženjak“ (rijetki primjerak drveća).

3. Spomenik parkovne arhitekture:

Park oko dvorca Hellenbach u Mariji Bistrici,

Park oko dvorca u Stubičkom Golubovcu,

Park oko dvorca u Mirkovcu,

Park oko dvorca u Gornjoj Bedekovčini,

Park oko dvorca u Bežancu,

Park oko dvorca u Donjem Oroslavju,

Park oko dvorca u Selnici, Park oko dvorca Klokovec,

Park oko dvorca u Miljani,

Stoljetna lipa u Desiniću.

4. Park prirode:

Medvednica (27% površine Parka na području Krapinsko – zagorske županije).¹³

Na području Hrvatskog zagorja zabilježeno je i 40 vrsta i podvrsta orhideja. Stoga postoji uređena planinarsko-poučna staza „Putevima Orhideja“ (13,7 km dužine) koja posjetiteljima kroz informativne i edukativne sadržaje pruža mogućnost poučavanja o vrijednostima biljnog svijeta.

Specifičnost Hrvatskoga zagorja jesu i mnogobrojni izvori tople vode i toplice. Najpoznatije su Stubičke, Krapinske, Tuheljske, Šemničke i Sutinske toplice.

¹³ <https://www.visitzagorje.hr/stranica/prirodna-bastina> (pristupljeno 23. siječnja 2018.)

Turističkoj privlačnosti područja pridonosi i bogata gastronomska ponuda Hrvatskog zagorja. Neka od prepoznatljivih tradicionalnih jela su: zagorski štrukli, purica s mlincima, hajdina kaša, bučnica, zlevka, strepa, lopari, patka s mlincima, zagorska juha i dr. Uz jela prepoznatljiva su i kvalitetna bijela vina s višestoljetnom tradicijom (chardonnay, pinot bijeli, pinot sivi, traminac, rizling rajnski i graševina, sauvignon). Od visokokvalitetnih crnih vina proizvodi se pinot crni, cabernet sauvignon, frankovka, portugizac i zweiglet. Proizvode se i nadaleko poznata predikatna i ledena vina. U skladu s tradicionalnim jelima održavaju se manifestacije koje svojim kulturnim i turističkim sadržajima predstavljaju dio tradicionalne baštine ovog dijela Hrvatskog zagorja s naglaskom na oživljavanje starih zanata, kostima, glazbe, folklornih običaja i kulinarske ponude iz prošlih stoljeća (Štruklijada, Babičini kolači, Chtef Zagorski chef, Sajam i izložba zagorskih vina - Bedekovčina i Vincekovo).

Tu se još nalazi i svetište Majke Božje Bistričke, jedno od najpopularnijih i najposjećenijih marijanskih svetišta u Hrvatskoj.

Slika 1. Potencijali Hrvatskog zagorja

Izvor:

https://www.visitzagorje.hr/Cms_Data/Contents/VisitZagorje/Folders/Dokumenti/Strategija/~contents/EBQ296LBF5TAWFF6/KZZ-Master-plan-razvoja-turizma.pdf (pristupljeno 14. siječnja 2018.)

Budući da su dvorci jedan od najvažnijih resursa u razvoju kulturne ponude Hrvatskog zagorja u nastavku će se prikazat obilježja dvoraca i njihova problematika očuvanja. Također će se analizirati stanje dvorca Veliki Tabor te dvorca Trakošćan.

3. DVORCI HRVATSKOG ZAGORJA

Dvorac označava ladanjsko prebivalište bogatije arhitektonske koncepcije u kojem su imućni posjednici povremeno boravili zbog odmora, nadzora imanja i prikupljanja prihoda. Uz dvorac kao središte posjeda obično su vezane gospodarske zgrade, vrtovi i parkovi.

Kurije su arhitektonski skromnije građevine koje su služile kao trajno obitavalište nižeg plemstva, često građene kamenom, opekom ili drvom.¹⁴

Dvorci su se na području Hrvatskog zagorja počeli graditi potkraj 16. st. što je relativno rano budući da se na jadranskim otocima i u Istri počinju graditi od 17. st.¹⁵ Na temelju raznih povijesnih izvora vjeruje se da je u 18. st. na području Hrvatske bilo otprilike tisuću kurija i dvoraca.

Najveći broj dvoraca Hrvatskog zagorja potječe iz razdoblja 17. i 18. stoljeća, a izgrađeni su pod neposrednim utjecajem srednjoeuropske, tj. austrijske graditeljske škole. Većina dvoraca Hrvatskog zagorja nastala je pregrađivanjem već postojećih utvrđenih stambenih objekata i srednjovjekovnih burgova, dok su ostali sagrađeni u ravnicama.

Tipovi dvoraca

U Hrvatskom zagorju postoje tri tipa dvoraca i sva se tri tipa pojavljuju u različitim varijantama.

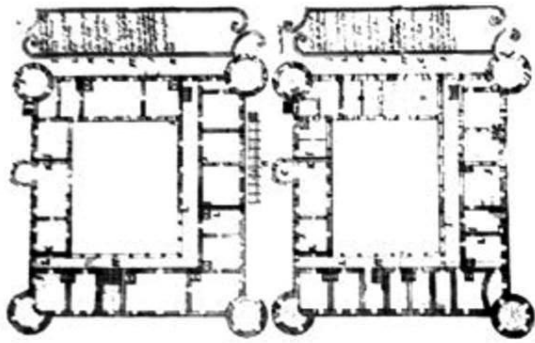
1. zatvorenog tlocrta sa četiri krila,
2. otvorenog tipa s tri ili dva krila,
3. kompaktnog tlocrta¹⁶

¹⁴ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (1990.), <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6>, (pristupljeno 09. siječnja 2018.)

¹⁵ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991. str. 15.

¹⁶ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991. str. 16., Citirano prema: Horvat, A., Habunek-Moravac, Š., Aleksić, N., Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske, 1970. str. 1.

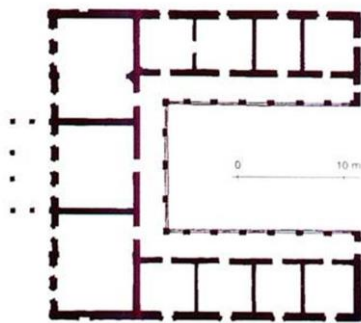
Slika 2. Dvorac zatvorenog tlocrta sa četiri krila

Izvor:

http://www.zhrmku.org.mk/images/Hrvatska/4_Srednja_Hrvatska/Popovaca_Erdody/Dvorac_Erdody_Popovaca_6.jpg (pristupljeno 19. veljače 2018.)

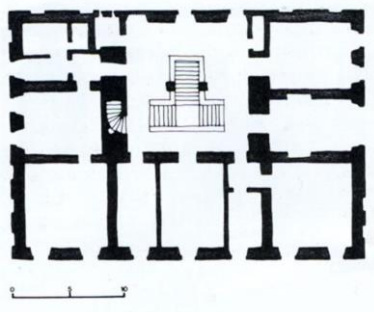
Slika 3. Dvorac otvorenog tipa sa tri krila

Izvor:

http://www.zhrmku.org.mk/images/Hrvatska/1_Istocna_Slavonija/Aljmas_Adamovic/Dvorac_Adamovic_Aljmas_5.jpg (pristupljeno 19. veljače 2018.)

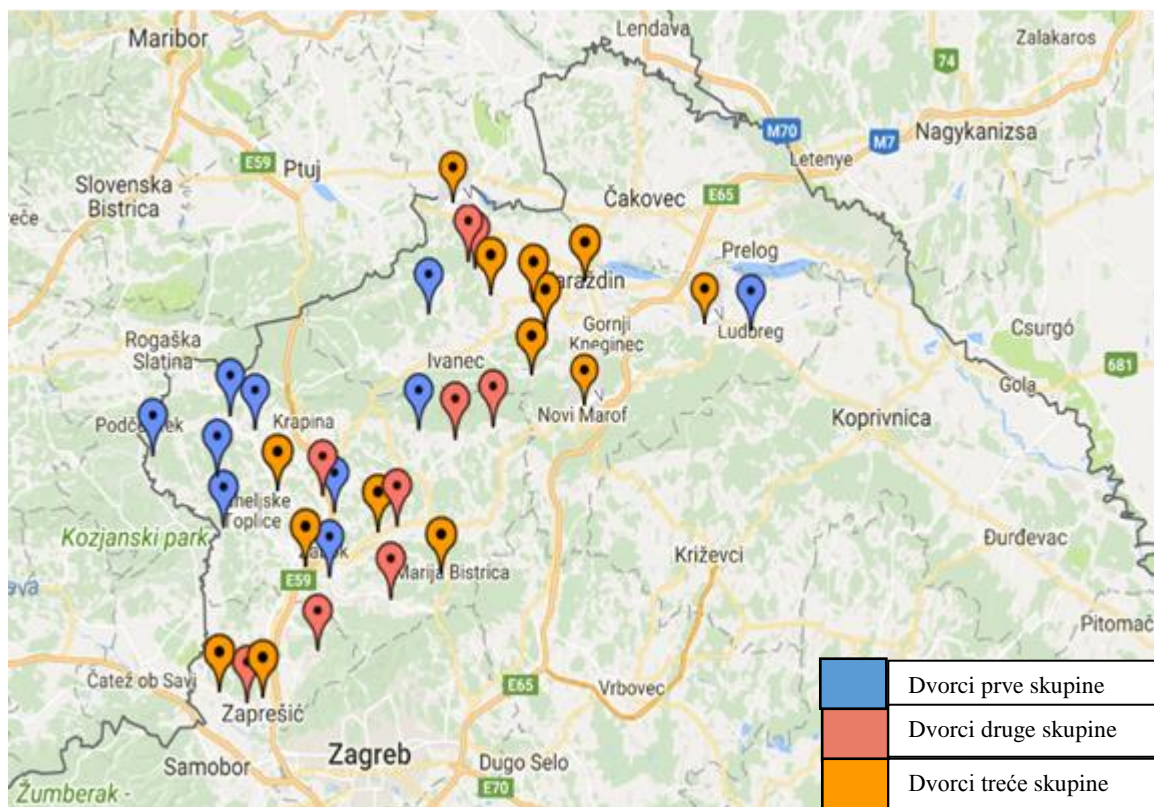
Slika 4. Dvorac kompaktnog tlocrta

Izvor: <http://www.zhrmku.org.mk/hrvatska-kulturna-bastina/dvorci-kurije-ljetnikovci/sjeverna-hrvatska/dvorac-bedekovic-vranyczany-gornja-bedekovcina> (pristupljeno 19. veljače 2018.)

Dvorci prve skupine su dvorci zatvorenog tlocrta sa četiri krila i ogradom i unutrašnjim dvorištem. U tu skupinu pripadaju dvorci Klenovnik, Ludbreg, Lobar, Oroslavje gornje, Bežanec, Gorica, Miljana, Mirkovec, Novi Dvori klanječki te Velika Horvatska. Dvorci otvorenog tipa s tri ili dva krila drugi su tip dvoraca koje nalazimo u Hrvatskom zagorju i u njima ubrajamo dvorce Zajezda, Začretje, Opeka, Bajnski dvori, Gornja Bistra, Gornja Stubica, Lužnica, Poznanovec i Selnica. Treći tip dvoraca su dvorci kompaktnog tlocrta, a to su Čalinec, Bela, Šaulovec, Novi Dvori zaprešićki, dvorci u Gornjoj Bedekovčini, Gredicama, Jalkovcu, Januševcu, Klokovcu, Krkancu, Mariji Bistrici, Martijancu, Novom Marofu i Radovečkom Križovljanu.

Karta 4. Dvorci Hrvatskog zagorja na karti

Izvor:

<https://www.google.com/maps/@46.0817167,15.9142111,10z/data=!4m5!1m2!11m1!3e4!11m1!3e4>
(pristupljeno 17. travnja 2018.)

Budući da je najviše dvoraca iz razdoblja baroka značajna je i njihova podjela. Barokni se dvorci tipološki dijele na višekrilne i jednokriline. Višekrilni dvorci su velikih dimenzija i najčešće, osim centralnog krila, imaju i dva bočna krila pa stoga dvorac ima oblik slova U. Jednokriline dvorce pravokutnog tlocrta podizali su vlasnici slabijih materijalnih mogućnosti.

Arhitektonska obilježja dvoraca

Dvorci Hrvatskog zagorja rijetko su dvokatne građevine, najčešće su jednokatne te samo iznimno prizemne. Podrum i prizemlje namijenjeni su gospodarskim potrebama i posluži dok su na gornjim katovima dvorca živjeli vlasnici. Na katu se uvijek nalazila reprezentativna prostorija-palača (velika soba, salon, prostorija za primanje). Osim palače na katu su bile i spavaonice, sobe za dnevni boravak te jedna ili nekoliko gostinjskih soba. U prizemlju su bile smočnica, kuhinja, spremište te sobe za poslugu, inspektora, ključarice i ostale društvene sobe. Na kat su često vodila dva stubišta: glavno (reprezentativno) kojim su se koristili vlasnici i gosti te sporedno (malo) za poslugu. Glavna stubišta najčešće su bila od perforiranog kamena, a rjeđe drvena ili metalna. U glavnoj osi dvorca najčešće je bila smještena glavna dvorana, osobito u baroknim i klasicističkim dvorcima. Prostorije su najčešće bile pravokutnog oblika, a ostali su oblici bili samo iznimno i to kod reprezentativnih salona. U trokrilnim i četverokrilnim dvorcima, oko hodnika s galerijama s unutarnje strane, nalazile su se sobe dok se u dvorcima kompaktnog tlocrta hodnik smanjivao te je centralni prostor preuzimao njegovu funkciju.

Bitan arhitektonski sadržaj dvorca bila je kapela. Kod većih dvoraca ona je zauzimala visinu dviju etaža, ulaz je bio iz prizemlja, ali je postojao i kor na koji se ulazilo s kata. Kapele su u manji dvorcima bile samo na katu ili je umjesto njih bila niša u zidu. Neki su dvorci imali kapelu u perivoju. Gradnja kupaonica započinje tek u 19. stoljeću. Do tada su se za pranje koristile kositrene, srebrne i porculanske posude. U vrijeme ranog baroka, dakle u 17. stoljeću, pročelja dvoraca bila su vrlo jednostavna te im je glavni ukras bio kameni portal s grbom vlasnika. U doba baroka pročelja poprimaju arhitektonski dekor poput rizalita, lezena, pilastara i prozorskih nadstrešnica, a dolaskom klasicizma dolazi i do altana, lođa, sjenica i timpanona¹⁷ na pročeljima. Pročelja dvoraca bila su oslikavana sunčevim satovima koji su i u današnje vrijeme očuvani u dvorcima Bežanec, Klenovnik, Miljana, Ščrbinec i Veliki Tabor.

3.1. Problematka očuvanja dvoraca i kurija

Najveća gustoća kurija i dvoraca na području Hrvatskog zagorja posljedica je ekonomskih kretanja tijekom 19. st. kada dolazi do osiromašenja feudalaca, parcelacije imanja i izgradnje

¹⁷ Rizalit: naziv za istaknuti dio pročelja neke građevine, odnosno dio koji u cijeloj svojoj visini „izbija“ iz zidne mase. Lezena: plitki vertikalni istaknuti dio koji ojačava, ukrašava i raščlanjuje zidnu plohu. Pilastar: plitka vertikalna istaka na zidu, pretežito dekorativne funkcije (razlikuje se od potpornja koji ima nosivu funkciju). Timpanon (zabatno polje): trokutna površina između vodoravne i dviju kosih greda (kvadratna osnova). Lukež, I. (2017.) Dvorci Hrvatskog zagorja. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Sveučilišni studij kulture i turizma: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/unipu%3A1786/datastream/PDF/view>, str. 12., (pristupljeno 24 siječnja 2018.)

novih objekata.¹⁸ Društveno-ekonomski momenti uzročnici su prve krize u egzistenciji dvoraca, jer vlasnici nisu imali dovoljno sredstava za održavanje, a novi vlasnici bili su zainteresirani uglavnom samo za financijsku dobit. Devastacija dvoraca posebno je bila uočljiva nakon II. svjetskog rata kada su dvorci bili uništeni ili su ostali bez vlasnika kao Bisag, Gređice, Ivanec, Januševec i Novi Dvori klanječki. Dvorci koju su u ratu oštećeni bili su srušeni, a njihove ruševine koristile su se kao građevni materijal. Raznosio se namještaj, slike i ostali inventar pa je tako veći dio nestao dok je manji dio očuvan u muzejima ili kod vlasnika .

Nakon rata dvorci su se nacionalizirali te su postali općenarodna imovina. Međutim namjene dvoraca često su se mijenjale te je tako mali broj dvoraca imao namjenu koja bi mogla osigurati njegovu zaštitu (tablica 4.). Lokalne potrebe za prostorom rješavale su se pomoću dvoraca pa je tako u dvorcu Bežanec bila sušionica mesa, a u Poznanovcu su se uzgajali pilići. U nekim dvorcima nalaze se socijalne ustanove, škole, bolnice, arhivi i dr.

Obnova dvoraca i osiguranje njegove zaštite dovelo bi i do mnogih pozitivnih ekonomskih učinaka:

- povećanja potrošnje i produljenja boravka,
- privlačenja turista veće platežne moći,
- produljenja sezone u smislu stvaranja potražnje u manje poznatim turističkim destinacijama,
- očuvanja kulturnih vrijednosti lokaliteta i kulturnog identiteta,
- revitalizacije gradskih sredina u ulozi turističke razvojne infrastrukture, prvenstveno kada je riječ o kulturnom turizmu,
- aktiviranja djelatnosti komplementarne kulturnim događanjima, kao i niza popratnih djelatnosti,
- dodatnih izvora prihoda kulturnim institucijama i povećanja broja posjetitelja,
- povećanja zadovoljstva boravkom u destinaciji,
- dodatnog zapošljavanja, posebno kulturnih djelatnika i umjetnika,

¹⁸ Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (1990.), <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=6>, (pristupljeno 08. siječnja, 2018.)

- poboljšanja imidža turističke destinacije obogaćivanjem turističke ponude kulturnim atrakcijama,

- proširivanja znanja o vlastitim kulturnim vrijednostima i obogaćivanja kvalitete

kulturnog života lokalnog stanovništva¹⁹

Tablica 12. Pregled korištenja 52 dvorac/kurija Hrvatskog zagorja

MJESTO-DVORAC	GRAĐEVNO STANJE	NAMJENA	OCJENA NAMJENE kroz Međunarodni projekt Villas, stately homes and castles
Lužnica (Zaprešić)	dobro-obnova u tijeku	vjerska namjena - duhovni centar	prihvatljiva namjena
Januševec (Zaprešić)	dobro	arhiv - spremište (Hrv. državni arhiv)	nezadovoljavajuća namjena zbog vrijednosti dvorca
Laduč (Zaprešić)	dobro	socijalna ustanova - dječji dom; gospodarske zgrade bez namjene	prihvatljiva namjena dvorca; nužna obnova gospodarskih zgrada
Bedekovčina Gornja	dobro	socijalna ustanova - popravni dom za mladež	nezadovoljavajuća namjena zbog vrijednosti dvorca
Bedekovčina Donja	loše - obnova u tijeku	stanovanje	prihvatljiva namjena
Belec/Selnica	loše	bez namjene	
Bežanec	odlično	hotel, restoran	prihvatljiva namjena
Bračak	dobro	bolnica	prihvatljiva namjena
Donja Batina-kurija Jelačić	dobro	stanovanje - izvorna namjena	sačuvan kontinuitet izvorne namjene
Dubrava	dobro	stanovanje	prihvatljiva namjena
Gorica	dobro	stanovanje - izvorna namjena	sačuvan kontinuitet izvorne namjene

¹⁹ Parlov, M. (2016.) Društvene promjene i razvoj kulturnog turizma. Diplomski rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Diplomski sveučilišni studij Kultura i turizam: <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A691/datastream/PDF/view>: Citirano prema: Vrtiprah, V. (2006.), Kulturni resursi kao činitelj turističke ponude u 21. stoljeću, Ekonomska misao i praksa, str. 283. (pristupljeno 08. siječnj 2018.)

Gornja Bistra	dobro	bolnica	nezadovoljavajuća namjena zbog vrijednosti dvorca
Gornja Stubica	odlično	kultura - muzej, galerija	prihvatljiva namjena
Gredice	dobro - replika dvorca na starim temeljima (1985.)	ugostiteljstvo	prihvatljiva namjena
Jakovlje	loše	stanovanje i ateljei umjetnika	prihvatljiva namjena
Klokovec	odlično - obnova i dogradnja dvorca (1995.)	stanovanje - nova namjena (vila)	prihvatljiva namjena
Lobor	loše	bez namjene	
Mali Tabor	loše	bez namjene	
Marija Bistrica	loše	stanovanje - izvorna namjena	sačuvan kontinuitet izvorne namjene
Miljana	odlično - obnova dvorca (1985.)	stanovanje - nova namjena (vila), poslovni i izložbeni prostor	prihvatljiva namjena
Mirkovec	dobro	bolnica	prihvatljiva namjena
Novi Dvori Klanječki/Cesargradski	loše - ruševina	bez namjene	
Oroslavlje Donje	loše	bez namjene	
Oroslavlje Gornje	loše - ruševina	bez namjene	
Popovec	dobro	arhiv - spremište (Povijesni arhiv grada Varaždina)	prihvatljiva namjena
Poznanovec	lose	bez namjene	
Razvor	dobro	bez namjene	

(Kumrovec)			
Stubički Golubovec	dobro	kultura - galerija, koncerti („Kajkavina“)	prihvatljiva namjena
Sv. Križ Začretje	loše - obnova u tijeku	poslovni - Institut za informatičke inovacije - namjena u nastajanju	prihvatljiva ideja obnove - vlasnik razvija ideju obnove sa sadržajima: kongresna dvorana, izložbe, muzej i dr.
Ščrbinec	dobro	stanovanje - izvorna namjena	sačuvan kontinuitet izvorne namjene
Tuheljske Toplice-kurija Mihanović	odlično	ugostiteljstvo i turizam (restoran)	prihvatljiva namjena
Velika Horvatska	loše	osnovna škola (očekuje se njeno skoro preseljenje)	prihvatljiva namjena (ne postoji ideja namjene nakon preseljenja škole)
Veliki Tabor	loše - obnova u tijeku	kultura - muzej	prihvatljiva namjena
Zaježda	loše - ruševina	bez namjene	
Bisag	loše - ruševina	bez namjene	
Bajnski Dvori	loše	bez namjene	
Bela I.	loše - obnova u tijeku	stanovanje - nova namjena (vila)	prihvatljiva ideja obnove
Bela II.	loše	bez namjene	prihvatljiva ideja obnove -vlasnik razvija ideju turističko-kulturne namjene
Jalkovec	odlično	poslovna namjena	prihvatljiva namjena
Jalžabet	dobro	socijalna ustanova-starački doma	prihvatljiva namjena
Klenovnik	dobro	bolnica	prihvatljiva namjena
Ludbreg	odlično -	kultura-radionica za	prihvatljiva namjena

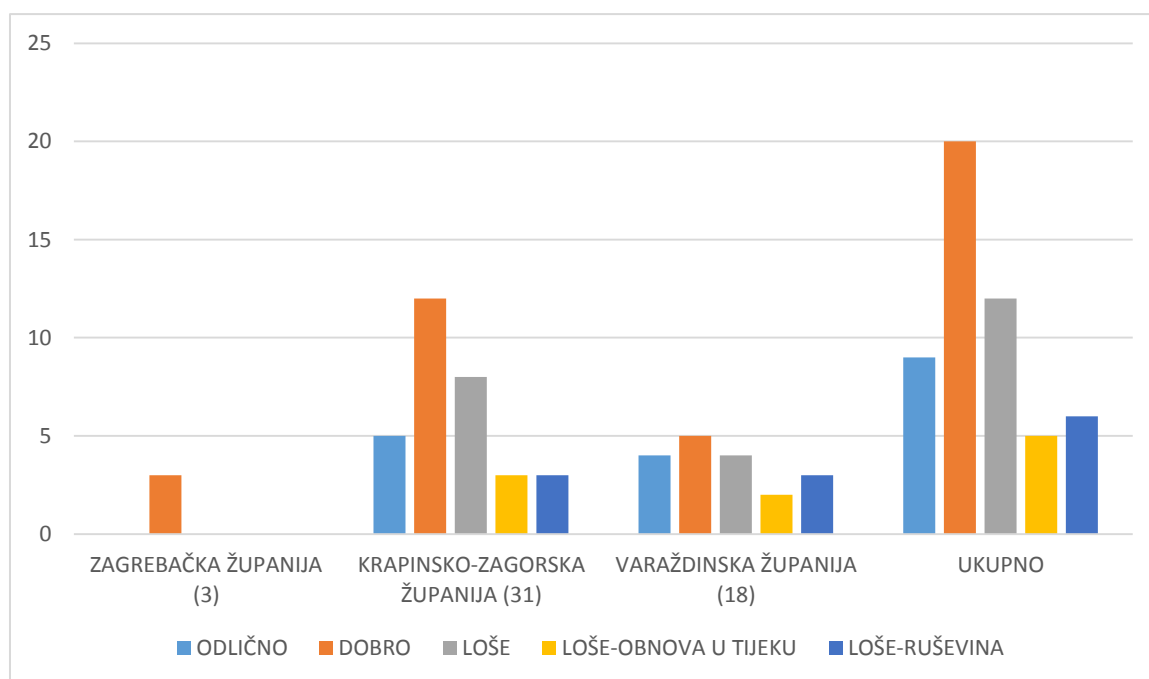
	obnova dvorca (2000.)	restauraciju umjetnina	
Martijanec	loše - obnova u tijeku	bez namjene	prihvatljiva ideja obnove-vlasnik razvija ideju stanovanja, te turističko –poslovno - kulturne namjene
Maruševac	loše	bez namjene	
Novi Marof	dobro	bolnica	prihvatljiva namjena
Opeka	loše - ruševina	bez namjene	nužna obnova perivoja zbog njegove vrijednosti
Radovečki Križovljan	loše-ruševina	bez namjene	nužna obnova perivoja zbog njegove vrijednosti
Šaulovec	dobro	stanovanje - nova namjena (vila)	prihvatljiva namjena
Trakošćan	odlično	kultura - muzej	prihvatljiva namjena
Varaždin-Stari grad	odlično	kultura - muzej	prihvatljiva namjena
Veliki Bukovec	dobro	poslovna namjena, ugostiteljstvo - privremena namjena	prihvatljiva privremena namjena - ne postoji ideja trajne namjene
Vidovec	loše	stanovanje	nezadovoljavajuća namjena

Izvor: Obrada autora prema: Šćitaroci Obad, Bojanić B, Dva tisućljeća tradicije dvoraca, vila i zankova na tlu Hrvatske, Zagreb, 2005. Priopćenja (str. 31.-32.):

http://www.scitaroci.hr/clanci/pdf/VILLAS_scitaroci.pdf (pristupljeno 09. siječnja 2018.)

Budući da Hrvatsko zagorje obuhvaća samo jedan dio Zagrebačke i jedan dio Varaždinske županije prikazani su samo dvorci koji u taj dio pripadaju. Od istraživanih dvoraca najviše ih je u Krapinsko-zagorskoj (31), zatim u Varaždinskoj (18) (Bisag, Bajnski Dvori, Bela I., Bela II., Jalkovec, Jalžabet, Klenovnik, Ludbreg, Martijanec, Maruševac, Novi Marof, Opeka, Radovečki Križovljan, Šaulovec, Trakošćan, Varaždin – Stari grad, Veliki Bukovec, Vidovec), te u Zagrebačkoj (Lužnica, Januševac, Laduč).

Grafikon 4. Građevno stanje dvoraca Hrvatskog zagorja po županijama (odabir 52 dvorca - tablica 1)

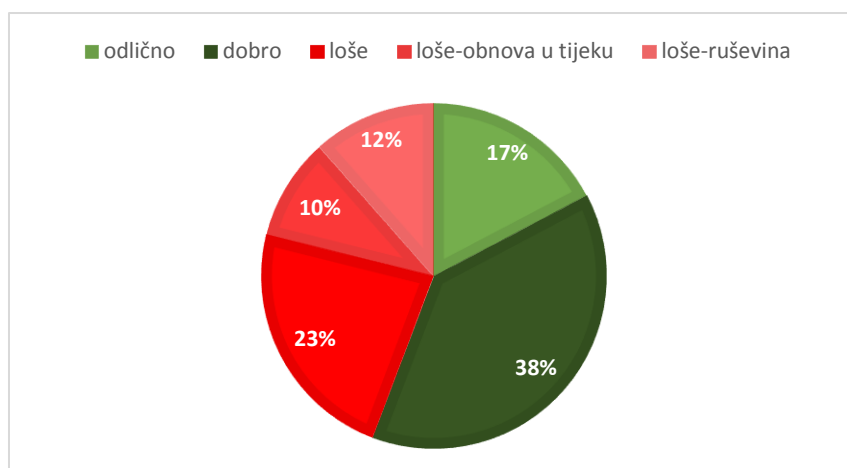

Izvor: Obrada autora prema: Šćitaroci Obad, Bojanić, B. Dva tisućljeća tradicije dvoraca, vila i zamkova na tlu Hrvatske, Zagreb, 2005. Priopćenja, (str 34.): http://scitaroci.hr/wp-content/uploads/2018/03/dva-tisucljeca-tradicije-dvoraca_zagreb_2005.pdf (pristupljeno 9. siječnja 2018.)

U Grafikonu 4 prikazuje se po županijama ukupno građevno stanje dvoraca prema kategorijama: odlično, dobro, loše, loše – obnova u tijeku, loše – ruševina. Može se vidjeti da od ukupno 52 dvorca Hrvatskog zagorja 9 ih je u odličnom stanju što znači da su nedavno obnovljeni i da se kontinuirano brine o njihovom očuvanju. Njih 20 je u dobrom stanju što podrazumijeva da se o njima brine, ali ta briga nije kontinuirana zbog nedostataka financijskih sredstava.

Ukupno 23 su dvorca u izrazito lošem stanju. Obnova u tijeku nalazi se kod samo 5 dvorca, u lošem stanju je njih 12 te u ruševinama 6.

Grafikon 5: Građevno stanje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvorca)

Izvor: Obrada autora

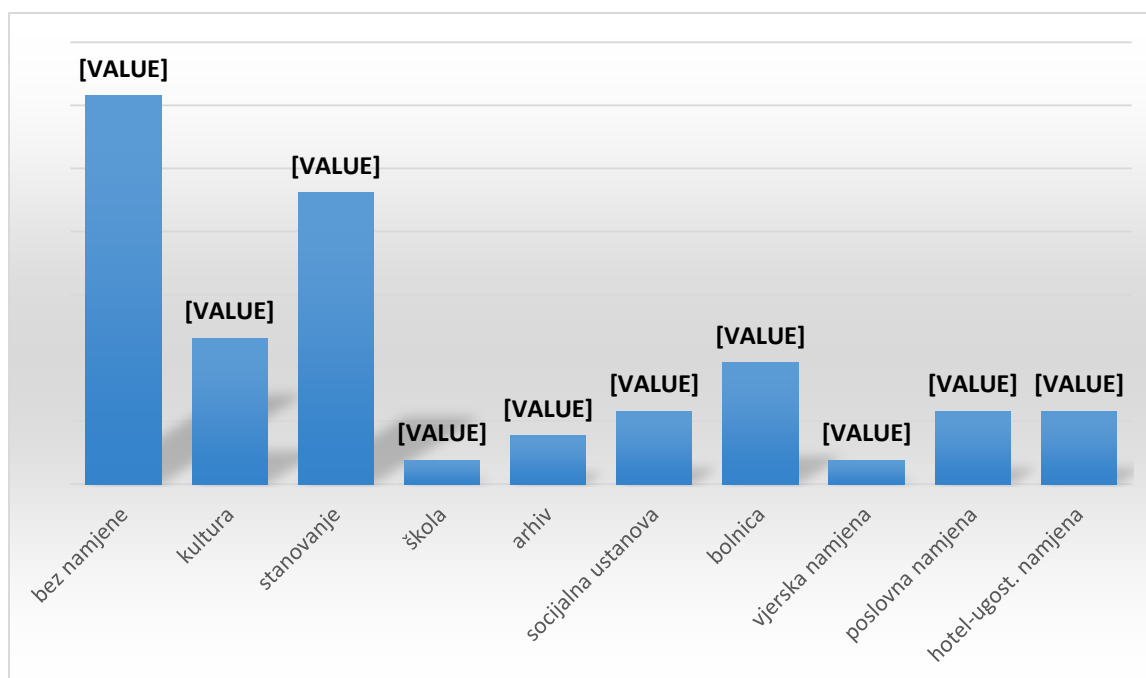
Grafikon 5. pokazuje da je nešto manje od polovice (44,23%) dvoraca i kurija u lošem stanju. Samo je 17,31% dvoraca u odličnom stanju što podrazumijeva da je dvorac nedavno obnovljen te da se redovito brine o njegovoj obnovi. Ocjenjuje se da je 38,46 % dvoraca u dobrom građevnom stanju što znači da se o njima brine, ali zbog nedostatka novca ta briga nije kontinuirana i trebala bi biti bolja. U izrazito lošem građevnom stanju jest 44,23% dvoraca: 11,54% su ruševine i 23,08% su u jako lošem stanju pri čemu je obnova u tijeku kod samo 9,61% dvoraca.

Županija (Broj Dvorca)	Stanovanje -Izvorno	Stanovanje	Škola	Arhiv	Ustanova soc. skrbi	Bolnica	Vjerska namjena	Poslovna namjena	Hotel.- ugost. namjena	Kultura	Bez namjene
Zagrebačka (3)	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
Varaždinska (18)	0	3	0	0	1	2	0	2	0	3	7
Krapinsko- Zagorska (31)	4	5	1	1	1	3	0	1	3	3	9
Ukupno	4	8	1	2	3	5	1	3	3	6	16

Tablica 13. Korištenje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvoraca)

Izvor: Obrada autora prema: Šćitaroci Obad, Bojanić, B. Dva tisućljeća tradicije dvoraca, vila i zankova na tlu Hrvatske, Zagreb, 2005. Priopćenja, (str. 34.): http://scitaroci.hr/wp-content/uploads/2018/03/dva-tisucljeca-tradicije-dvoraca_zagreb_2005.pdf (pristupljeno 10. siječnja 2018.)

Grafikon 6: Korištenje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvoraca)

Izvor: Obrada autora prema: Šćitaroci Obad, Bojanić, B. Dva tisućljeća tradicije dvoraca, vila i zankova na tlu Hrvatske, Zagreb, 2005. Priopćenja, (str 34.): http://scitaroci.hr/wp-content/uploads/2018/03/dva-tisucljeca-tradicije-dvoraca_zagreb_2005.pdf (pristupljeno 9. siječnja 2018.)

Tablica 13 prikazuje korištenje dvoraca Hrvatskog zagorja prema namjeni razvrstanih po županijama. Može se vidjeti da se od 52 istraživana dvorca samo 4 koristi u izvornoj namjeni što znači da je samo 7,69% dvorca sačuvalo kontinuitet izvornog stanovanja plemićkih obitelji (4 dvorca/kurije u Hrvatskom zagorju). Ostalih 15,39% dvorca koristi se u funkciji suvremenog stanovanja (5 u Krapinsko-zagorskoj i 3 u Varaždinskoj županiji). Dakle, 23,079% dvorca u sjevernoj Hrvatskoj koristi se za stanovanje. Kulturnu namjenu ima 11,54% dvorca (muzej, izložbeni prostor, knjižnica), a poslovnu 5,77% dvorca. U dva dvorca su škole (osnovne ili srednje); dva se dvorca koriste kao arhivi; ustanove iz djelatnosti socijalne skrbi nalaze se u 3, a bolnica u pet dvorca; jedan dvorac ima vjersku namjenu (duhovni centar), dok se u hotelsko-ugostiteljska svrhe koristi samo 3 dvorca. Čak 30,77% nema nikakvu namjenu što znači da su ti dvorci prazni i da prijete njihovo propadanje i nestanak.

4. DVORAC TRAKOŠĆAN

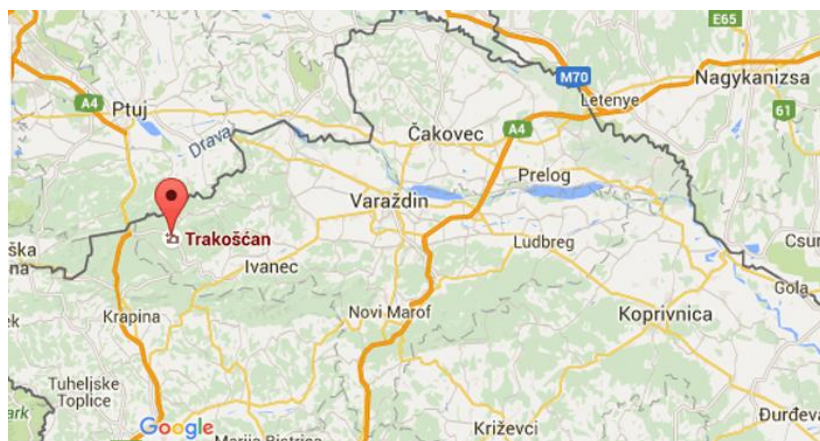
Slika 5. Dvorac Trakošćan

Izvor: <http://www.apartmanija.hr/apartmani/dvorac-trakoscan-krapina> (pristupljeno 20. veljače 2018.)

Trakošćan je spomenik kulture i prirode najviše kategorije, a smješten je u sjevernom dijelu regije Hrvatskog zagorja koji administrativno pripada Varaždinskom kantonu. Nalazi se u brežuljkastom kraju između Ravne gore, Macelja i Strahinšćice te je udaljen oko 23 km sjeveroistočno od Krapine i 40 km jugozapadno od Varaždina na nadmorskoj visini od 250 m.

Karta 5. Položaj dvorca Trakošćan

Izvor: <https://narod.hr/kultura/dvorac-trakoscan-ponos-hrvatskog-zagorja> (pristupljeno 20. veljače 2018.)

Povijest dvorca

Dvorac Trakošćan nastao je u 14. stoljeću kao manja utvrda u tadašnjem obrambenom sustavu zagorskog prostora. Prvi put se spominje 1334. u popisu župa, a srednjovjekovni grad spominje se 1399. kada je kralj Žigmund darovao Trakošćan s drugim gradovima Zagorja svom tastu grofu Hermanu Celjskom. Nakon pogibije Urlicha, posljednjeg Celjskog grofa, 1456. godine Trakošćanom gospodare Jan Vitovac i njegovi sinovi. Vitovce je iz Hrvatskog zagorja 1488. otjerao Jakov Sekelj, kapetan hrvatsko-ugarskog kralja, te je u to vrijeme dvorcem zagospodario kralj Matija Korvin koji je Trakošćan poklonio, i to s ostalim zagorskim gradovima, svojem sinu Ivanišu, koji je 1496. postao hrvatski ban, a on ga je 1503. dao svom podbanu Ivanu Gyulayu. Nakon smrti Ivana Gyulaya mlađeg, 1567. godine Trakošćanom upravlja car Maksimilijan II. koji je 1569. Trakošćan dao hrvatskom banu i zagrebačkom biskupu Jurju II Draškoviću. Naime, 1570. kralj je posebnom ispravom potvrdio davanje u zalog Trakošćana i Klenovnika biskupu Draškoviću, a već sljedeće godine zbog brojnih zasluga, Trakošćan postaje njegovo trajno vlasništvo. Godine 1584. car Rudolf II. na zamolbu svojega tadašnjeg kancelara Jurja II. Draškovića, obnavlja i proširuje darovnicu kralja Maksimilijana II. iz 1570., te prvi vlasnik Trakošćana postaje Gašpar Drašković, brat Jurja II. Draškovića. Obitelj Drašković „posjedovala je dvorac tri i pol stoljeća, s malim prekidom od šest godina između 1645. i 1651., kada je Trakošćan bio u vlasništvu Nikole Zrinskog“.²⁰

U drugoj polovici 18. stoljeća dolazi do napuštanja Trakošćana, koji zapušten počinje naglo propadati. Obitelj Drašković se tek polovicom 19. stoljeća ponovno zanima za svoj grad. Stoga podmaršal Juraj V. Drašković grad obnavlja u rezidencijalni dvorac, a parkovni okoliš pretvara u romantičarski perivoj. Iduće generacije su povremeno boravile u Trakošćanu sve do 1944. kad se iseljavaju u Austriju. Deset godina kasnije osnovan je muzej sa stalnim postavom te je dvorac danas u vlasništvu Republike Hrvatske.

Opće karakteristike dvorca

Budući da potječe iz 14. stoljeća, dvorac Trakošćan je jedan od najstarijih dvoraca – utvrda u ovim krajevima koji je tijekom svojih godina promijenio mnoge vlasnike. Najznačajnija je bila obitelj Drašković koja je preko 400 godina bila vlasnikom dvorca te osim Zrinskih najpopularnija hrvatska plemićka obitelj iz feudalnih vremena. Stoga je većina muzejskih eksponata iz razdoblja njihovog življenja u dvorcu.

²⁰ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 260.

Trakošćan je istodobno kulturno-povijesni spomenik i prirodno pejzažni ambijent, što čini nedjeljivu cjelinu te je jedan od rijetkih objekata u Hrvatskoj sa sačuvanom vlastitom građom, povijesno usko vezanom uz arhitektonski okvir i život njegovih vlasnika. Trakošćan obuhvaća tri cjeline: dvorac, perivoj uz dvorac te park-šumu, koje čine kompozicijsku, povijesnu te arhitektonsku cjelinu.

Današnji izgled dvorca potječe iz sredine 19. stoljeća kada je već ruševan srednjovjekovni grad obnovljen. Sredinom 19. stoljeća bio je zapušten te se u njemu nije moglo živjeti kao u većini novih zagorskih dvoraca. Tadašnji vlasnik Trakošćana podmaršal grof Janko VI Drašković počinje 1953. godine obnavljati staru utvrdu i pretvara je u dvorac.²¹ Dvorac je obnovljen u neogotičkom stilu, a obnova je trajala 3 godine te se smatra jednim od prvih restauratorskih zahvata u Hrvatskoj. Osim dvorca uredio se i perivoj, izgradio novi spiralni prilazni put do dvorca te se izgradilo umjetno jezero dužine oko dva kilometra. Perivoj dvorca tipičan je primjer romantičarskog perivoja koji se do danas očuvao u izvornom obliku što mu daje osobitu vrijednost.

Izgled Trakošćana se nije bitno mijenjao od sredine 19. stoljeća pa sve do danas, osim manjih građevinskih zahvata kao što su primjerice:

- dogradnja visoke kape od šindre na vrhu tornja krajem 19. stoljeća,
- dogradnja male kule sjeverozapadnog ulaza u dvije etaže za vrijeme vladavine Ivana IX. i Julijane Erdődy, i
- izgradnja otvorenog trijema s voltama na mjestu staklene lođe nakon 1910. za vrijeme Ivana X.²²

Trakošćan u današnje vrijeme sadrži arhitektonske elemente:

- gotičke arhitekture 14. stoljeća,
- renesansne i barokne dijelove od 16. do 18. stoljeća, i
- neogotičke elemente iz sredine 19. stoljeća.

Turistička ponuda

Trakošćan je vikend/izletničko odredište koje svoju ponudu usredotočuje na atraktivnost dvorca i jezera. Posjetiteljima nudi mogućnost posjeta i razgledavanja dvorca, boravak na

²¹ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 262.

²² Ibid.

svježem zraku i u očuvanoj prirodi, posjete manifestacijama koje se u Trakošćanu organiziraju tijekom godine, te mogućnost provođenja odmora u sklopu hotela Trakošćan.

Zbirke

Muzej posjeduje vrijednu muzejsku građu iz razdoblja od renesanse do historicizma koja je podijeljena u nekoliko zbirki: zbirku oružja, zbirku slika i grafika, zbirku namještaja, zbirku knjiga i zbirku fotografija.²³

Zbirka oružja vrijedna je cjelina koja daje povijesni prikaz razvoja hladnog i vatrenog oružja te opreme od 15. do kraja 19. stoljeća. Sadrži oko 300 primjeraka oružja te zaštitne opreme ili njihovih dijelova koji su nastali u razdoblju od 15. do početka 20. stoljeća. Prema tipologiji i sadržaju prati vojničku prošlost obitelji Drašković pa je zbog toga vrlo vrijedna.

Vatreno oružje obuhvaća oko 70 primjeraka, a hladno oružje i zaštitna oprema oko 230 primjeraka. Među tim primjercima od velike važnosti su tri mača dvoručnjaka njemačke proizvodnje iz 16. stoljeća te skupina od dvadesetak mačeva schiavona koja je jedna od većih skupina na području Hrvatske. Vrlo je brojna i raznovrsna skupina oružja na motki (63 primjerka) korištenih kao oružje u ratu. Također se pretpostavlja da je skupina lovačkih pušaka bitan dio izvornog inventara lovačke opreme obitelji Drašković.

Slika 6. Vatreno oružje dvorca Trakošćan

Izvor: <http://www.trakoscan.hr/zbirka-oruzja.html> (pristupljeno 22. veljače 2018.)

Osim zbirke oružja značajna je i zbirka slika i grafika kao izuzetno vrijedna povijesno – umjetnička cjelina te nepresušan izvor daljnjih proučavanja vezanih uz plemićki život na prostorima sjeverozapadne Hrvatske tijekom niza stoljeća. Zbirka sadrži preko 200 primjeraka ulja na platnu i dvadesetak grafičkih listova. Najveći broj slika čine portreti, naručivani i slikani u razdoblju od kraja 16. pa do početka 20. stoljeća. U manjoj su mjeri zastupljeni pejzaži, alegorije i prizori sakralne tematike.

²³ <http://www.trakoscan.hr/zbirke.html> (pristupljeno 22. veljače 2018.)

Bitno mjesto u stalnom postavu trakošćanskog muzeja ima zbirka namještaja koja je neizostavna u formiranju interijera te ima dvojaku funkciju: kao prezentirani materijalni - izložak, te kao sastavni dio ambijenta tvori cjelinu s prostorom dvorca. Zbirka sadrži gotovo tristotinjak predmeta. Veći dio zbirke sačinjavaju komadi namještaja u užem smislu (stolci, stolovi, ormari, kreveti, komode, naslonjači i drugo), a manji dio čine montažne dekoracije vrata, slikarski stalci, karniše i drugo. Veliku važnost ima namještaj druge polovice 19. st., izrađen po uzoru historijskih stilova koji uz samu arhitekturu, ima najvažniju ulogu u uspostavi estetske koncepcije, te bitno mjesto u formiranju unutrašnjeg prostora dvorca.

Tako su do danas očuvane historicističke garniture po uzoru gotike, renesanse i baroka, koji tvore pretežiti dio opreme prizemlje te prvog kata. Posebnost je postojanje profanog namještaja istog stila u jednom objektu. Znatno broj komada namještaja iz ranijih razdoblja je omogućio formiranje zasebnih prostornih cjelina u povijesnom slijedu. Tako su danas na drugom katu prezentirana razdoblja baroka, rokoko i klasicizma.²⁴

Stalni postav muzeja čini i zbirka knjiga koja je značajan pokazatelj duge i bogate povijesti i kulture obitelji Drašković. Knjige su većinom pisane na njemačkom i francuskom jeziku jer su ti jezici Draškovićima značili istinsku vezu s Europom te su bili pokazatelj njihova obrazovanja i kulture. Tako knjige na njemačkom jeziku zauzimaju 63 % knjižnog fonda, na francuskom 35 % te ostatak otpada na engleski, latinski, hrvatski, mađarski i talijanski jezik.

U muzeju se još nalazi i zbirka fotografija koja prikazuje isječke iz svakodnevnog života prošlog razdoblja. Zbirka obuhvaća oko 150 fotografija izrađenih u profesionalnim fotografskim radionicama. Tu pripadaju pojedinačni i grupni portreti koji su većinom nastali sedamdesetih i osamdesetih godina 19. stoljeća.

Prilikom putovanja Draškovići su često posjećivali poznate ateljerske radnje pa je tako stvorena vizualna kronika obitelji Julijane i Ivana Draškovića koji su također prikupljali i portrete svojih rođaka i prijatelja. Juraj i Karlo Drašković svrstali su Trakošćan u žarište hrvatske fotografije 19. stoljeća, te je u novom dijelu stalnog postava jedna prostorija posvećena njima kao fotografima.²⁵

Park šuma

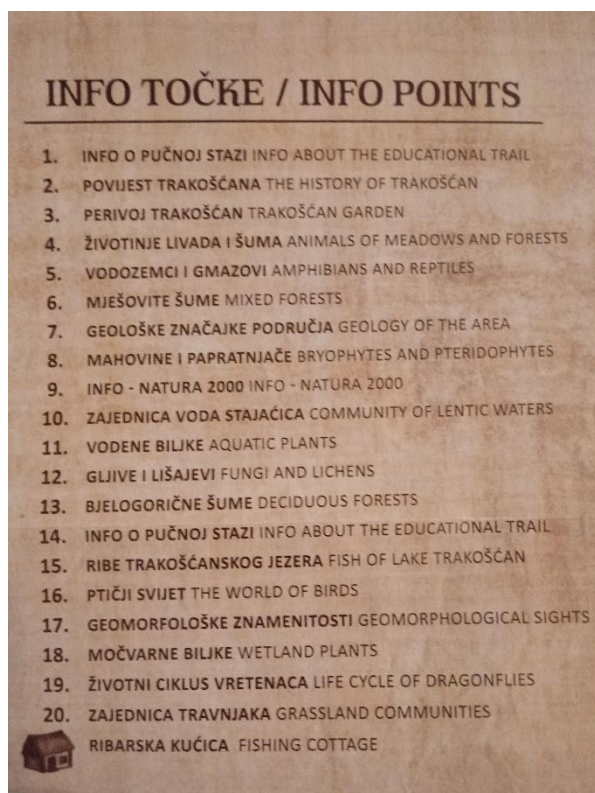
Šuma oko jezera te uređeni prostor parka, očuvani su dijelovi nekadašnjeg velikog imanja te tvore povijesnu i prirodnu cjelinu. Park je zadržao svoj izvorni oblik te je danas najbolje očuvani perivoj sjeverozapadne Hrvatske. Najzaslužnija osoba za današnji izgled spomenutog kompleksa je grof Juraj VI. Drašković koji je dao preurediti okruženje dvorca tako što nastaje planski uređen park, odnosno

²⁴ <http://www.trakoscan.hr/zbirka-namjestaja.html> (pristupljeno 26. veljače 2018.)

²⁵ Ibid.

romantičarski perivoj engleskog tipa koji oponaša prirodu i daje prividnu spontanost u organizaciji prostornih dijelova. U parku se nalazi umjetno jezero, dugo oko kilometar i pol koje imalo dvojaku funkciju: gospodarsku, kao ribnjak i estetsku, kao dekorativni element uobičajen u romantičarskoj parkovnoj arhitekturi. Uz samo jezero uređena je poučna staza „Put vila“. Staza vodi do Trakošćanskog jezera i dužine je 5 km. Na njoj se nalazi 20 poučnih točaka (slika 7.) kao i ribarska kućica. Poučna staza pruža na hrvatskom i engleskom jeziku informacije posjetiteljima o prirodnim vrijednostima i zanimljivostima park-šume i okolnog područja, te istovremeno educira djecu i odrasle. Ribarska kućica je drveni objekt na obali jezera izvan vidokruga dvorca i namjenjen je predahu za vrijeme šetnje. Kućica pruža usluge prehrane i točenja pića te mogućnost iznajmljivanja pedalina i uživanja u predivnom pogledu na jezero (slika 8.).U trakošćanskom perivoju nalazi se i kapelica posvećena Sv. Križu. Sagrađena je 1754. u duhu baroknog klasicizma.

Slika 7. Info točke poučne staze „Put vila“

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Slika 8. Ribarska kućica

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

U Trakošćanu se održava i nekoliko manifestacija koje imaju važnu ulogu u razvoju turizmu dvorca jer se time ostvaruje bolja posjećenost. Najznačajnije su tradicionalne kulturne manifestacije: „Noć muzeja“, „Prvi svibanjski izlet“ te „Škola mladih filatelista koje se ujedno vrednuju kao kulturno-turistički resursi dvorca. Festival motora i rock'n'rolla ne vrednuje se kao kulturno-turistički resurs dvorca ali također pridonosi boljoj posjećenosti Trakošćana.

Manifestacije

Manifestacija „Prvi svibanjski izlet“ organizira se od 1997. godine, a održava se svake godine na Praznik rada. Organizator je lokalna turistička zajednica koja svoj program bazira na konjičkom programu, prikazu tradicionalnih vojnih postrojbi, jelu i piću, autohtonoj glazbi i ponudi autohtonih suvenira, zabavi, te uživanju u prirodi. Manifestaciju je prošle godine posjetilo 23 000 posjetitelja.

Noć muzeja je jednodnevna manifestacija koju organizira Hrvatsko muzejsko društvo. To je aktivnost muzeja koji, tijekom jedne večeri, bez naknade, otvaraju širom svoja vrata i zbirke zainteresiranoj publici s ciljem podizanja svijesti o vrijednosti kulturnog dobra. Muzej dvorca Trakošćan uključio se u projekt „Noć muzeja“ 2010. godine i od tada svake godine sudjeluje u toj manifestaciji koju svake godine posjeti oko 6 600 posjetitelja.

Festival motora i rock'n'rolla „Trakošćan“ organizira se od 2008. godine na velikoj poljani u neposrednoj blizini dvorca. Program manifestacije temelji se na organiziranim koncertima, a ukupno traje tri dana, od petka do nedjelje. Festival se zadnji put održao 2015. godine kada je bilo oko 2 500 posjetitelja.

Od 2006. godine se u Trakošćanu održava i jedinstvena manifestacija „Škola mladih filatelista“. To je kulturna i edukativna manifestacija koja ima cilj približiti djeci putem poštanskih marki nacionalnu, kulturnu, povijesnu baštinu svoje domovine. Program manifestacije provodi se kao edukativno zabavni i svake godine sudjeluje 630 djece.

Tijekom godine u Trakošćanu se organiziraju i mnogobrojni kongresi, sastanci, seminari, skupovi, izleti te povremene izložbe. Godine 2012. održan je seminar zbora trenera sjeverozapadne Hrvatske. Tema seminara bila je usavršavanje kadrova za rad po programima namijenjenima mladim dobnim skupinama. Tim povodom u Trakošćanu se okupilo 70 trenera iz cijele Hrvatske. 2015. godine prvi puta je u Trakošćanu održana EQuIP ljetna škola namijenjena istraživačima i zdravstvenim djelatnicima koji su se željeli usavršavati u području istraživanja i unaprjeđenja kvalitete skrbi.

Što se tiče sportskih sadržaja dvorac Trakošćan u okviru turističke ponude pruža mnogo sportskih aktivnosti kao što su: sportski ribolov, staze za šetnje i vožnju biciklima, vožnja pedalinama po jezeru, planinarenje te paragliding. U blizini dvorca nalazi se Hotel Trakošćan koji u svom sklopu ima polivalentni sportski teren za mali nogomet, rukomet, košarku, teniske terene, zatvoreni bazen, fitness centar i mogućnost iznajmljivanja bicikla.

Manifestacije pozitivno utječu na razvoj turizma time što privlače više posjetitelja, potiču ljude da dođu više puta te dovedu prijatelje i rodbinu, privlače publicitet te potiču duži boravak i veću potrošnju. Može se vidjeti da dvorac Trakošćan u svojoj turističkoj ponudi ima mogućnost posjete manifestacija i festivala međutim još uvijek ima prostora da se ta ponuda obogati dodatnim sadržajima koji bi produžili boravak turista. Potrebno je turističku ponudu obogatiti kulturnim sadržajim koji bi turiste zainteresirali da se zadrže više vremena u destinaciji.

Ugostiteljski i smještajni objekti

U podnožju dvorca nalazi se „Bistro Trakošćan“, a uz jezero ribarska kućica „Terasa na jezeru“. Oni u svojoj ponudi imaju autohtonu tradicionalnu hranu i piće. Što se tiče smještajnih kapaciteta tu su hotel Trakošćan i privatni smještajni kapacitet „Tonkina kuća“

koja se nalazi u blizini Trakošćana. Tonkina kuća ima četiri spavaće sobe koje su uređene u starinskom stilu, a hotel Trakošćan 126 soba i 2 apartmana. Hotel pruža uslugu smještaja, wellness ponude, organizaciju kongresa, vjenčanja, te različite sportsko rekreacijske sadržaje.

U podnožju dvorca Trakošćan u sklopu gospodarske zgrade nalazi se trgovina suvenirima koja je otvorena za vrijeme radnog vremena muzeja. Suvenirnica "Drachenstein" nudi posjetiteljima brojne suvenire s oznakom Dvorca Trakošćan, poput magneta, razglednica, mačeva, tanjura i štitova, puzzli, šalica i slično. U svojoj ponudi još imaju i proizvode obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sjeverozapadne Hrvatske kao što su razni likeri, zagorska vina te domaća hrana. Suvenirnica omogućuje najam bicikla, pa posjetitelji mogu uživati u vožnji biciklom.

Slika 9. Suvenir dvorca Trakošćan

Slika 10. Suveniri dvorca Trakošćan

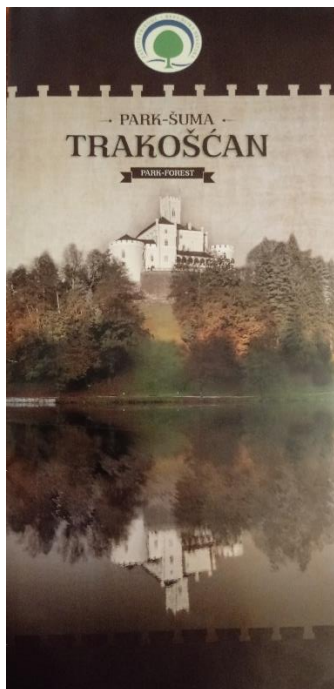
Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Budući da dobro oglašavanje može privući nove i potencijalne posjetitelje, bitno je da dvorac ima svoj profil na što više društvenih mreža kak bi se na taj način što više ljudi upoznalo s ponudom dvorca pa tako i zainteresiralo za posjetu. Na taj način korisnici mogu dobiti razne informacije vezane za događanja u dvorcu, cijene određenih usluga, i druge. Klijenti također mogu ocijeniti koliko su zadovoljni ponudom dvorca. Dvorac Trakošćan ima svoj profil na sljedećim društvenim mrežama: „Facebooku“, „Flickr“ i „You Tubeu“ te ima svoju internet stranicu omogućenu za čitanje na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku. Internet stranica pruža informacije o cijenama usluga i radnom vremenu dvorca, zbirkama koje se nalaze u dvorcu, aktualnim događanjima te omogućuje posjetiteljima virtualnu šetnju i prikaz eksponata u 360°. Također je opisan i stalni postav muzeja raspoređen po katovima uz opise

zbirki koje muzej posjeduje. Što se tiče promotivnih materijala, dvorac Trakošćan posjetiteljima nudi besplatne brošure i letke kako bi se što više upoznali sa turističkom ponudom dvorca.

Slika 11. Brošura Park šume

Slika 12. Brošura dvorca Trakošćan

Izvor: Vlastita fotografija (14 travnja 2018.)

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Brošura Park šume pisana je na hrvatskom i engleskom jeziku. Sadrži podatke o povijesti dvorca, park-šumi, perivoju i jezeru, a tekst je popraćen brojnim slikama. S druge strane nalazi se karta park šume s označenim info točkama i legendom dvorca. Brošura dvorca Trakošća na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku sadrži podatke o dvorcu, o njegovom nazivu i smještaju, njegovim vlasnicima, značaju u prošlosti i danas. Tekst je također popraćen slikama, a s druge strane brošure nalazi se i karta dvorca.

Dvorac Trakošćan također ima interpretacijske ploče od kojih se većina nalazi u unutrašnjost, a ostatak je izvan dvorca. Cilj takvih interpretacijski ploča je pobliže opisivanje zbirki i lokaliteta uz koje su postavljene. Na taj način posjetitelji dobivaju više informacija o zbirci ili lokalitetu koji ih zanima. Interpretacijske ploče pridonose podizanje opće obrazovne i kulturne razine kako domaćih tako i stranih turista. Stoga je od važnosti da one budu napisane na što više stranih jezika. Sve ploče u dvorcu Trakošćan pisane su hrvatskim i engleskim

jezikom dok je ona na samom ulazu u kompleks još pisana i njemačkim jezikom (slika 13.). Ploče se sastoje od tekstualnog opisa pojedine zbirke, lokaliteta koji je upotpunjen odgovarajućim slikama.

Slika 13. Interpretacijska ploča u dvorcu Trakošćan

Izvor: Vlastita fotografija (14 travnja 2018.)

Analiza posjećenosti dvorca Trakošćan

Tablica 14. Posjećenost dvorca Trakošćan

Godina	Broj posjetitelja	
	Domaći	Strani
2015.	41 210	14 953
2016.	46 907	15 155
2017.	52 573	16 712
UKUPNO	140 690	46 820

Izvor: Podaci dobiveni od dvorca Trakošćan, e-mail poruka, 15. veljače 2018.

Posjećenost dvorca Trakošćan u posljednje tri godine ostvaruje pozitivan trend. Raste broj dolazaka domaćih i stranih turista. Tako je 2015. godine dvorac Trakošćan posjetilo 41 210

domaćih te 14 954 stranih turista. U odnosu na prethodnu godinu u 2016. godini povećao se broj domaćih i stranih turista i to domaćih za 5 697, te stranih za 202 turista. Dvorac Trakošćan je 2017. godine posjetilo najviše posjetitelja, domaćih je bilo 52 573, a stranih 16 712. U promatranom razdoblju dvorac Trakošćan je ukupno posjetilo 187 510 turista od kojih je više bilo domaćih (140 690) nego stranih (46 820).

Tablica 15. SWOT analiza dvorca Trakošćan

PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> - jedinstvenost, predstavlja kulturnu baštinu integralnoga karaktera, prirodna je i povijesna cjelina bez konkurencije na prostoru Hrvatske - izuzetna atraktivnost, očuvanost i prezentabilnost - novi stalni postav muzeja kojim su obuhvaćeni svi prostori dvorca, od reprezentativnih stambenih do tehnoloških (kuhinja) - kao muzej, ali i kao izletišta važna destinacija u hrvatskoj turističkoj ponudi - konstantna otvorenost publici, dvorac je otvoren za posjetitelje svih 365 dana u godini - standardno dobra posjećenost, jedan je od najposjećenijih muzeja u Hrvatskoj - prepoznatljivost od strane korisnika - timski rad zaposlenika u ostvarivanju programa i projekata - uvođenje novih medija u poslovanje - obnova perivoja, jezera s branom, vrtlarske kuće i kapele Sv. Križa 	<ul style="list-style-type: none"> - prirodnu baštinu koja sada služi samo kao okvir dvorcu i njegovoj ponudi potrebno je prezentirati javnosti na primjeren način - neprimjerena službena razina zaštite prirode koja onemogućuje komplementarnu djelatnost- turizam - kadrovski problemi, minimalan broj stručnih ljudi - potreba iznalaženja novih metoda komunikacije s posjetiteljima
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> - izgradnja mreže partnerstva sa srodnim institucijama - suradnja i partnerski odnos s medijima - jačanje marketinških aktivnosti i promicanja muzeja - smještaj uz glavne prometne tokove - mogućnost korištenja sredstava iz fondova EU 	<ul style="list-style-type: none"> - pogoršanje društveno-ekonomske situacije - smanjenje proračunskih sredstava financiranja - pogrešna mišljenja kako je muzejska djelatnost neproduktivna djelatnost - niska razina svijesti ljudi o potencijalima kulture, baštine i prirodnih dobara, te o njihovom gospodarskom korištenju

Izvor: Strateški plan dvorca Trakošćan za razdoblje 2013.-2015.:

https://www.trakoscan.hr/strateski_plan2013_2015.pdf, str. 4. - 5. (pristupljeno 27. veljače 2018.)

U stručnom članku²⁶ navedeno je da prirodna baština dvorca Trakošćan do nedavno nije bila dovoljno vrednovana i nedovoljno je sudjelovala u turističkoj ponudi. Izostajala je odgovarajuća prezentacija prirodnih vrijednosti te nije postojala poučna staza, a ribarska kućica uz jezero nije se koristila. Međutim park i šuma su pod stručnim nadzorom redovito održavani te su zadnjih godina poduzimani značajniji zahvati. U samom perivoju provedena je evidencija s geodetskim snimanjem pojedinačnih stabala, izrađena je Studija utvrđivanja stanja vode u jezeru Trakošćan s programom mjera za njegovu sanaciju i revitalizaciju, obnovljen je kameni most, uklonjen je stari bazen kod brane te je taj prostor pretvoren u amfiteatar za održavanje manifestacija s izgrađenom servisnom građevinom. U podnožju dvorca uređen je trg s ponudom proizvoda iz okolnog kraja. Radovima se izvršilo uređenje i opremanje ribarske kućice u prikladnu informativnu točku kao i izrada i postavljanje poučne staze na postojećoj šetnici oko jezera.

Navedeni radovi pridonijeli su boljoj atraktivnosti dvorca. Posjetiteljima se omogućilo upoznavanje kulturne baštine uz istodobno uživanje u ambijentu ljepote prirode. Proširila se turistička ponuda čime se je ujedno privukao veći broj posjetitelja koji su istodobno pridonijeli većim prihodima od prodaje ulaznica i suvenira. Samim time obogaćuje se kulturna ponuda regije te stvara njen prepoznatljivi imidž.

Dvorac Trakošćan kao spomenik kulture i prirode najviše kategorije primarni je motiv dolaska turista u turističku destinaciju. Vrijednom muzejskom zbirkom, najbolje očuvanim perivojom sjeverozapadne Hrvatske te kilometar i pol dugim jezerom Trakošćan čini glavnu kulturnu atrakciju regije.

Navedene kulturne manifestacije koje se održavaju u dvorcu također pridonose razvoju kulturnog turizma regije. Samim time što su manifestacije razlog da posjetitelji ostanu duže u destinaciji one ujedno i podižu kvalitetu ponude u destinaciji, povećavaju vrijednosti

²⁶ Ivan Mravlinčić: Informativna točka i poučna staza u park-šumi Trakošćan. Radovi Zavoda za znanstveni rad HAZU Varaždin; br. 26, 2015., str. 107-113:

file:///C:/Users/Ana/Downloads/08_Mravlinic_Varazdin_26.pdf (pristupljeno 4. svibnja 2015.)

zajednice i kvalitete života lokalne populacije te pozitivno utječu na promociju destinacije. Stoga možemo zaključiti da dvorac Trakošćan ima bogatu kulturno-povijesnu baštinu i tradiciju što čini dobar temelj kontinuiranog razvoja kulturnog turizma. Ima sve karakteristike za razvoj kulture i zasnivanje imidža na kulturnom turizmu.

Tablica 16. Cijene ulaznica i vodstava dvorca Trakošćan

CIJENE ULAZNICA I VODSTVA	
ODRASLI	40,00 kn
UČENICI DO 18 GODINA	20,00 kn
STRUČNO MUZEJSKO VODSTVO (OKO 45 MINUTA)	200,00 kn/grupa

Izvor: Obrada autora prema: <http://www.trakoscan.hr/radno-vrijeme-cijene.html> (pristupljeno 4. svibnja 2018.)

Dvorac je otvoren za posjetitelje svaki dan, uključujući vikende i blagdane. Ljetno radno vrijeme (1.travanj-31.listopad) je od 9 do 18 sati, a zimsko (1.studeni-31.ožujak) od 9 do 16 sati.

5. DVORAC VELIKI TABOR

Slika 14. Dvorac Veliki Tabor

Izvor: <https://www.tz-kumrovec-desinic-zagorskasela.hr/veliki-tabor/>, (pristupljeno 4. travnja 2018.)

Dvorac Veliki Tabor je spomenik nulte kategorije te predstavnik fortifikacijske arhitekture kasnog srednjeg vijeka. Sagrađen je sredinom 15. stoljeća, a nalazi se na krajnjem

sjeverozapadnom dijelu Hrvatskog zagorja na 333 m nadmorske visine. Smješten je pokraj mjesta Desinić te pripada Krapinsko-zagorskoj županiji.

Karta 6. Položaj dvorca Veliki Tabor na karti

Izvor:

<https://www.google.hr/maps/place/Dvor+Veliki+Tabor/@46.0213083,15.7741541,9z/data=!4m5!3m4!1s0x47659140e03de565:0xd2e40afd9e1beee7!8m2!3d46.1548891!4d15.6512445> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

Povijest dvorca

Gradnja Velikog Tabora počinje krajem 15. i početkom 16. stoljeća, u vrijeme kada zbog osmanlijske opasnosti u Hrvatskom zagorju, kao sustav forifikacije, nastaju mnogi utvrđeni gradovi ili burgovi²⁷. Međutim neki znanstvenici smatraju da njegova izgradnja počinje još i ranije, u drugoj polovici 15. stoljeća za vrijeme kralja Matijaša Korvina.

Nema podataka o tome jesu li grofovi Celjski gradili Veliki Tabor, ali se zna da su ga posjedovali sredinom 15. stoljeća. Budući da je rod Celjskih izumro, Veliki Tabor je pripao Matiji i Ivanišu Korvinu. Hrvatski ban Ivaniš Korvin ga je 1504. godine dodijelio obitelji Ratkaj koja je u njemu živjela do 1793. godine. Veliki Tabor je nakon Ratkaja često mijenjao gospodare. Prvo je bio pod upravom kraljevske komore, zatim ga je od kralja Franje II. dobio

²⁷ Živičnjak, I. (2013.) Veliki Tabor. Završni rad. Zagreb. Filozofski fakultet u Zagrebu: Odsjek za povijest: https://www.academia.edu/26147892/Veliki_tabor, str. 2. (pristupljeno 4. travnja 2018.)

ministar Thugut te je ponovno bio imovina komore do kraja 19. stoljeća. Nakon toga ga kupuju zagrebački trgovci braća Grunwald i drže do Prvoga svjetskog rata.

Za vrijeme Prvog svjetskog rata Veliki Tabor je služio kao zatvor. Godine 1919. na licitaciji ga kupuje slikar Oton Iveković kako bi ga spasio od propadanja. Međutim Iveković je 1938. bio prisiljen prodati ga zbog financijskih poteškoća. Veliki Tabor prodan je Banskoj upravi koja ga je dodjelila časnim sestrama Družbe Kćeri milosrđa Trećeg samostanskog reda sv. Franje. Godine 1945. odlaskom časnih sestara dvorac postaje narodnom imovinom i godinama se neprimjereno koristi (sušionica mesa, skladište Poljoprivredne zadruge Desinić). U razdoblju od 1945. do 1995. povremeno su izvođeni najbitniji radovi na saniranju najugroženijih dijelova dvorca.

Krajem osamdesetih godina 20. stoljeća Josip Štimac započeo je nizom aktivnosti revitalizaciju Velikog Tabora (viteški turniri, likovne kolonije, sokolarenje).²⁸

Godine 2003. Muzeji Hrvatskog zagorja počinju upravljati Velikim Taborom te su ubrzo pokrenuta arheološka i konzervatorska istraživanja i radovi na obnovi koje je financiralo Ministarstvo kulture Republike Hrvatske pod stručnim vodstvom i nadzorom Hrvatskog restauratorskog zavoda iz Zagreba. Na temelju njih izvršeni su zaštitni konzervatorski radovi te je Veliki Tabor danas jedan od najbolje sačuvanih i prezentiranih hrvatskih srednjovjekovnih gradova.²⁹

Opće karakteristike dvorca

Dvorac Veliki Tabor jedan je od najznačajnijih kulturno-povijesnih spomenika profanoga graditeljstva kontinentalne Hrvatske. Izuzetan je zbog svoje monumentalne i autentične fortifikacijske arhitekture. Dvorac je nulte kategorije što ga čini jednim od najprepoznatljivijih identiteta, ne samo Hrvatskog zagorja, već i Hrvatske.

Arhitektonska obilježja

Arhitektonski oblici, tehnika gradnje i način fortifikacije pokazuju da dvorac potječe iz druge polovice 15. stoljeća. Dvorac je očuvao kasnogotičke oblike i arhitektonsku kompoziciju usprkos dogradnjama i pregradnjama, posebice u 17. i 18. stoljeću kada se srednjovjekovna utvrda pretvarala u dvorac.

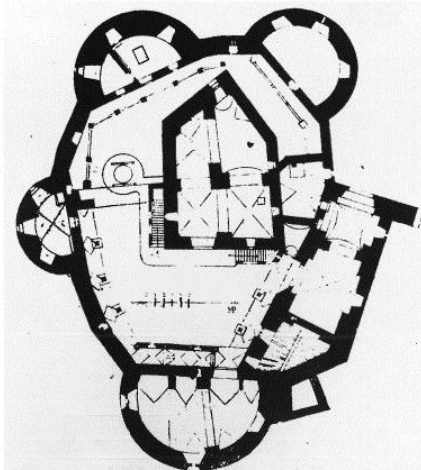
²⁸ <http://www.medievalwall.com/hrvatski/arhitektura/veliki-tabor/> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

²⁹ Ibid.

Tlocrt Velikog Tabora nalikuje grozdu i nepravilna je oblika. Takav tlocrt rezultat je prilagodbi zaokruživanja starije središnje zgrade u nove sisteme obrane.

Slika 15. Tlocrt Velikog Tabora

Tlocrt prizemlja Velikog Tabora

Izvor: <https://darkoantolkovic.wordpress.com/2015/12/24/veliki-tabor-bastina-ratkaja/> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

Jezgru dvorca čini peterokutna građevina opkoljena zidovima i kulama, formirajući unutrašnje dvorište nepravilnog oblika. Peterokutna jezgra najstariji je dio dvorca koji je služio prije svega za stanovanje, a tek onda za obranu. Prvo je imala samo dva kata s gotički prozorima, a u renesansno doba dograđen je treći kat. U to vrijeme je i bifora³⁰ ukomponirana u kvadrat i ukrašena rozetama. Na trećem katu bila je kapelica oslikana u 17. stoljeću. Oslíkano je bilo i istočno i južno pročelje peterokutne središnje kule s nizom dvostrukih stupova kroz sve tri etaže.

Vanjski plašt dvorca sastoji se od četiri kule, zidova, galerija i prostorija. Dvije zapadne kule, tlocrtno u obliku polukruga, postavljene su za obranu peterokutne jezgre. Obje kule imaju u svakoj etaži po jednu prostoriju, od kojih donja ima strijelnice, a gornja prozore. Na vijencu kule očuvani su klesarski znakovi iz kasnogotičkoga doba. U dva gornja kata najmanje južne kule smještena je Kapela sv. Ivana.³¹

³⁰ Bifora: prozor razdijeljen kamenim stupićem na dva dijela, od kojih svaki završava lukom, bifora postoji u bizantskom, romaničkom, gotičkom i renesansnom graditeljstvu: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=7514> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

³¹ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 294.

Gornji katovi dvorca su širi, jer su građeni na kamenim konzolama³². Između svakog drugog para konzola na gornjem katu nekad su bili otvori za obranu. Sve konzole nisu nastale u isto doba, pa imaju različita oblikovna i konstruktivna obilježja. Iznad ulaza u dvorac stoji grb Ratkaja (zdenac s kolotutom), a lijevo od njega nečitak grb, vjerojatno kasnijih gospodara Thuguta. Ulaz u dvorac oduvijek je bio na istome mjestu, samo što je tijekom vremena ulazni dio dvorca najviše dograđivan i mijenjan.³³

Muzejska građa Dvora Veliki Tabor razvrstana je u osam zbirki:

- Pretpovijesna arheološka zbirka
- Srednjovjekovna arheološka zbirka
- Arheološka zbirka Vrbovec
- Kulturno povijesna zbirka
- Zbirka obitelji baruna Kavanagh
- Etnografska zbirka
- Likovna zbirka
- Paleontološko – geološka zbirka³⁴

Turistička ponuda

Dvorac Veliki Tabor pruža posjetiteljima mogućnost korištenja specijaliziranih stručnih i tematskih vodstva, sudjelovanje u muzejsko-edukativnim interaktivnim radionicama koje djecu i odrasle upoznaju sa jedinstvenom fortifikacijskom arhitekturom Velikog Tabora, s njegovim gospodarima kroz povijest te s pričama i legendama koje se vežu uz Veliki Tabor. Također se može posjetiti unutrašnjosti utvrde, u kojoj je uređeno nekoliko galerija, u kojima se mogu vidjeti vinski podrum i velike svečane dvorane. Uređeno je i nekoliko stalnih postava iz arheološke, etnografske, kulturno-povijesne, likovne i paleontološko-geološke zbirke. Za dvorac se veže i nekoliko legendi koje nastoje privući pažnju posjetitelja, a svakako je najpoznatija ona o Veroniki Desinićkoj i njezinoj zabranjenoj ljubavi s mladim grofom Fridrichom Celjskim.

³² Konzola: konstrukcijski element kojemu je jedan kraj uklješten u zid ili u koji drugi dio konstrukcije, a drugi mu je kraj slobodan, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=33005> (pristupljeno 5. travnja 2018.)

³³ Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991., str. 294.

³⁴ <http://www.veliki-tabor.hr/zbirke> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

U dvorcu se može razgledati etnografska, geološka, paleontološka i antropološka zbirka. Pretpovijesna arheološka zbirka sadrži arheoloških nalaze s lokaliteta Špičak. Srednjovjekovnu arheološku zbirku čine predmeti zatečeni u Velikom Taboru kao dio ostavštine g. Josipa Štimca te predmeti prikupljeni tijekom konzervatorsko – restauratorskih zahvata na dvorcu. Godine 2006. godine prikupljena je velika količina nalaza pećnjaka i keramike, koji danas čine jezgru Srednjovjekovne zbirke. Arheološka zbirka Vrbovec obuhvaća građu s lokaliteta srednjovjekovnog plemićkog grada Vrbovec. Kulturno povijesna zbirka prikuplja i sadrži predmete koji ilustriraju materijalnu kulturu nastalu u Hrvatskom zagorju i okolnim regijama od 14. do sredine 20. stoljeća. Zbirka obitelji baruna Kavanagh sadrži predmete koji su prikupljeni donacijom iz Malog Tabora koji je od početka 19. do sredine 20. stoljeća bio u vlasništvu ove obitelji. Ta zbirka se sastoji od papirnate građe (popisi, dokumenti, rukopisi, ugovori, knjige, časopisi), namještaja te sitnog inventara. Etnografska zbirka sadrži predmete tradicijskog seoskog domaćinstva te seoskog gospodarstva Hrvatskog zagorja. Ti su predmeti zatečeni su u Muzeju kao dio ostavštine g. Josipa Štimca. Riječ je o dijelovima seoskog kućnog inventara, posebice kuhinjskog, poljoprivrednim alatima i spravama. Također je prikupljen dio tradicijske baštine zagorskih vinskih podruma ili zagorskih klijeti.

Likovna zbirka skuplja umjetnička dijela inspirirana Velikim Taborom, Legendom o Veroniki Desiničkoj, Hrvatskim zagorjem te djela slikara Otona Ivekovića. Paleontološko-geološku zbirku čine probni uzorci tla iz ugljenokopa Pregrada kao i okamenjeni fosili koje je prikupio g. Josip Štimac.³⁵

Veliki Tabor za djecu organizira razne edukativne radionice tijekom kojih se djecu upoznaje s poviješću dvorca i običajima tadašnjeg načina života. Djeca mogu naučiti gađati srednjovjekovnim lukom i strijelom, napraviti dvorac od drvenih dijelova, krunu od papira ili izrađivati lutke i predmete od gline. Također se za djecu izvode lutkarske predstave i pričaju legende o Veroniki Desiničkoj

Dvorac pruža mogućnost korištenja sljedećih specijaliziranih stručnih i tematskih vodstva:

³⁵ <http://www.veliki-tabor.hr/ustroj> (pristupljeno 5. travnja 2018.)

- *Arhitektura Velikog Tabora*: uključuje vanjski obilazak uže gradske jezgre te obilazak dvorišne galerije i palasa³⁶ s naglaskom na pojedinim značajnim dijelovima arhitekture od kasnogotičkih do renesansnih i baroknih stilskih obilježja
- *Celjski i Veronika Desinićka – Tabor prije Tabora*: priča se legenda o Veroniki Desinićkoj i upoznaje posjetitelje s vremenom prije izgradnje Velikog Tabora
- *Rattkayi Velikotaborski*: tematsko vodstvo s naglaskom na obitelji Rattkay koja je od 1502. do 1792. godine gospodarila Velikim Taborom
- *Legende i priče iz zagorskih dvoraca*: posebno kostimirano vodstvo kojim se prezentira pogled iz drugog kuta na povijest Hrvatskog zagorja od kasnog srednjeg vijeka do 19. stoljeća
- *Priče o velikotaborskim pećima*: tematsko vodstvo s naglaskom na načine grijanja u Velikom Taboru

Kulturne manifestacije snažan su pokretač turizma i sve važniji faktor strategija razvoja gradova, regija i država. Događanja povećavaju stupanj atraktivnosti turističkom mjestu i time obogaćuju sadržaj boravka i stvaraju mogućnost veće turističke potrošnje turista³⁷. Stoga je od velike važnosti da dvorci u svoju turističku ponudu uvrste što više kulturnih manifestacija čime bi se promicala tradicija i autentičnost tog mjesta i njegovog stanovništva te obnavljali povijesni događaji. Time bi se potaknulo posjetitelja na ponovnu posjetu dvorca ili bi se produžio boravak posjetitelja u mjestu. Dvorac Veliki Tabor je u svoju turističku ponudu uključio sljedeće manifestacije.

NOĆ MUZEJA

Opis manifestacije: mogućnost besplatnog razgledavanja muzejskog postava popraćenog raznim događanjima i sadržajima

Organizator: Hrvatsko muzejsko društvo

USKRSNI PONEĐJELJAK U VELIKOM TABORU

Opis manifestacije: Smotra kuburaških društava i promocija vještine pucanja iz kubura

Organizator: Desinićka kubura³⁸

TABOR FILM FESTIVAL – međunarodni festival kratkometražnog filma

Organizator: Građanska organizacija za kulturu – Gokul

³⁶ Palas: glavna stambena zgrada ili reprezentativni stambeni prostor unutar obrambenoga sustava srednjovjekovnog grada (burga), <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=46200> (pristupljeno 5. travnja 2018.)

³⁷ Blažević, N. (2015.) Uloga kulturnih manifestacija u kreiranju turističke ponude grada Karlovca. Završni rad. Zagreb. Sveučilište u Zagrebu: Ekonomski fakultet: <https://repozitorij.efzg.unizg.hr/islandora/object/efzg:459> (pristupljeno 6. travnja 2018.)

³⁸ <http://www.veliki-tabor.hr/> (pristupljeno 6. travnja 2018.)

Opis: Jedini međunarodni festival kratkometražnog filma u Zagorju. Program se sastoji od glavnog natjecateljskog programa te od retrospektive renomiranih domaćih i stranih filmaša, prezentacije domaćih i stranih festivala. Za vrijeme trajanja organizirane su i razne radionice i glazbeni program.³⁹

SREDNJOVJEKOVNE SVEČANOSTI U VELIKOM TABORU

Opis manifestacije: Cjelodnevno druženje u starom gradu Velikom Taboru uz viteške borbe, glazbene programe, kostimirane dvorske dame, dvorske lude i žonglere, brojne muzejsko – pedagoške radionice (radionice izrade oružja, streličarenje,) srednjovjekovno mučilište, lutkarske predstave i prezentacije starih vještina i zanata⁴⁰

DANI JABUKA U DESINIĆU

Opis manifestacije: U organizaciji Poljoprivredno-mljekarske zadruge Zagorka iz Desinića i Općine Desinić, organizira se izložba starih sorti jabuka i ostaloga voća te proizvoda od voća. Organiziraju se stručna predavanja na temu očuvanja starih sorti jabuka i općenito o voćarstvu i proizvodima od voća. Na manifestaciji se svojim proizvodima predstavljaju obiteljska poljoprivredna gospodarstva s područja općine Desinić i šire okolice, vinotočja i drugi. U program su uključene udruge i institucije općine Desinić (škola, vrtić). Uz prigodnu ponudu jela i pića desiničkih ugostitelja, posjetitelji mogu kušati tradicionalno jelo jabučjak.⁴¹

ADVENT U VELIKOM TABORU

Opis manifestacije: Izložba i prodaja prigodnih božićnih proizvoda, kolača, žive jaslice, radionice za djecu, glazbeni programi i dr.⁴²

Osim navedenih manifestacija u dvorcu se također organiziraju izložbe pa je tako izloženo hladno oružje i zaštitna oprema iz kulturno povijesne zbirke. Tom se izložbom predstavljaju vrijedni primjerci hladnog oružja i zaštitne opreme koju je muzej sakupljao proteklih desetak godina. Izloženi su primjerci mačeva, noževa i zaštitnih oklopa iz razdoblja od 13. do 19. stoljeća. Tu je i izložba obitelji Kavanagh-Ballyane iz Malog Tabora kojom su izloženi predmeti iz ostavštine ove obitelji koji svjedoče o životu u Malom Taboru tijekom 19. i prve polovine 20. stoljeća. Budući da je dvorac Mali Tabor nakon Drugog svjetskog rata sve više propadao ipak se uspio spasiti dio vrijedne građe, sačuvan u podrumu dvorca Velikog Tabora. Rječ je o obiteljskoj arhivi obitelji Kavanagh – Ballyane gdje su među obiteljskim pismima i spisi imovinsko pravne prirode – ugovori, popisi, namire, fotografije i fotoalbumi, knjige i nešto namještaja. Izložbom Legenda o Veroniki Desinićkoj – Riječju i slikom, predstavljena

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Ibid.

⁴¹ Ibid.

⁴² Ibid.

su djela hrvatskih pisaca, slikara, kazališnih umjetnika i novinara koje je inspirirala priča o nesretnoj ljubavi Veronike i grofa Fridrika II. Celjskog.

U dvorcu se održava izložba Tajanstvena gotika, Veliki Tabor i kapela sv. Ivana kojom se prikazuju nove spoznaje o najranijoj gotičkoj fazi dvorca na temelju arheoloških, povijesnih i povijesno-umjetničkih istraživanja. Također se prezentira gotička arhitektonska kamena plastika iz palasa Velikog Tabora, klesarske radionice i njihovi klesarski znakove kao i kasnogotički nalazi (kasnogotičke čaše, pećnjaci). Predstavljaju se i rezultati konzervatorsko–restauratorskih istraživanja kasnogotičkog zidnog oslika kapele sv. Ivana u Ivaniću Miljanskom za koju se pretpostavlja da ju je dao sagraditi grof Fridrik II Celjski.

Veliki Tabor u svijetlu otkrića izložba je koja je otvorena je prilikom otvorenja Dvora Veliki Tabor 2007. godine, nakon restauriranja i obnove kasnogotičkog palasa. Prezentiraju se istraživanja i radovi u Velikom Taboru provedena od 1995. do 2007. godine.

Ugostiteljski i smještajni objekti

U okolici Velikog Tabora postoji nekoliko ugostiteljskih objekata: seoski turizam „Grešna gorica“ i „Šumak“ te restoran „Grof Ratkay“. Seoski turizam Grešna gorica smješten je na brijegu nasuprot Velikog Tabora i posjetiteljima omogućuje uživanje u brojnim zagorskim specijalitetima zajedno s ugodajem pravog seoskog zagorskog ambijenta. U blizini je i seoski turizam Šumak koji posjetiteljima nudi specijalitete zagorske kuhinje te kvalitetna domaća vina. Šumak također pruža usluge smještaja u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama te u dvorištu ima igralište s različitim sadržajima za djecu. U samom centru mjesta Desinić, kraj crkve svetog Jurja, nalazi se restoran „Grof Ratkay“ koji u svojoj ponudi nudi tradicionalnu i internacionalnu kuhinju te jela zagorske kuhinje.

Na ulazu u dvorac nalazi se mala suvenirnica u kojoj se ujedno i prodaju karte za razgledavanje dvorca. Suvenirnica posjetiteljima nudi suvenire s oznakom Dvorca Velikog Tabora, poput magneta, razglednica, šalica, majica, privjesaka, vrčića, slika i slično.

Slika 16. Suvenirnica dvorca Veliki Tabor

Izvor: <https://www.tz-kumrovec-desinic-zagorskasela.hr/manifestacije-2/> (pristupljeno 17. travnja 2018.)

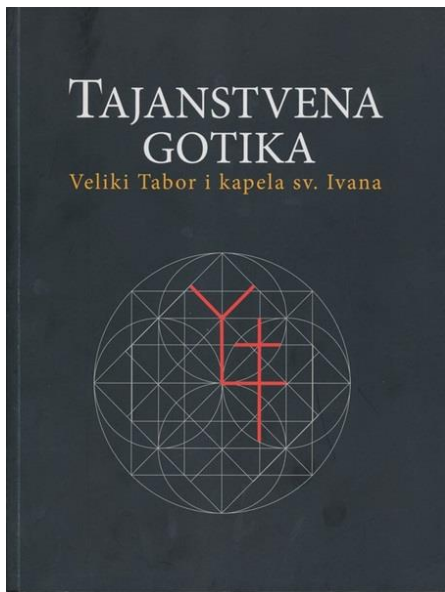
Slika 17. Suvenir dvorca Velikog Tabora

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Osim suvenira u suvenirnici se još prodaju i katalozi, deplijani, publikacije, zbornici i knjižice dvorca Velikog Tabora. Navedeni promotivni materijali pisani su samo na hrvatskom jeziku, a njihovi sadržaji raznih su tematika koje su vezane uz dvorac pa su tako neke od tema kataloga sljedeće: „Hladno oružje i zaštitna oprema iz kulturnopovijesne zbirke Dvora Veliki Tabor“, „Legenda o Veroniki Desinićkoj - riječju i slikom“, „Tajanstvena gotika - Veliki Tabor i kapela sv. Ivana“. Od besplatnih promotivnih materijala tu je brošura „Edukativni programi“ pisana na hrvatskom jeziku. S prednje strane brošure nalaze se zanimljivosti o dvorcu kao što su legende i priče iz Velikog Tabora, priče o velikotaborskim pećima, arhitektura dvorca te život obitelji Ratkay u dvorcu. Na stražnjoj strani opisane su muzejsko edukativne radionice namjenjene djeci. Brošura je upotpunjena raznim slikama dvorca i dječjih radionica.

Slika 18. Katalog Tajanstvena gotika

Slika 19. Brošura dvorca Veliki Tabor

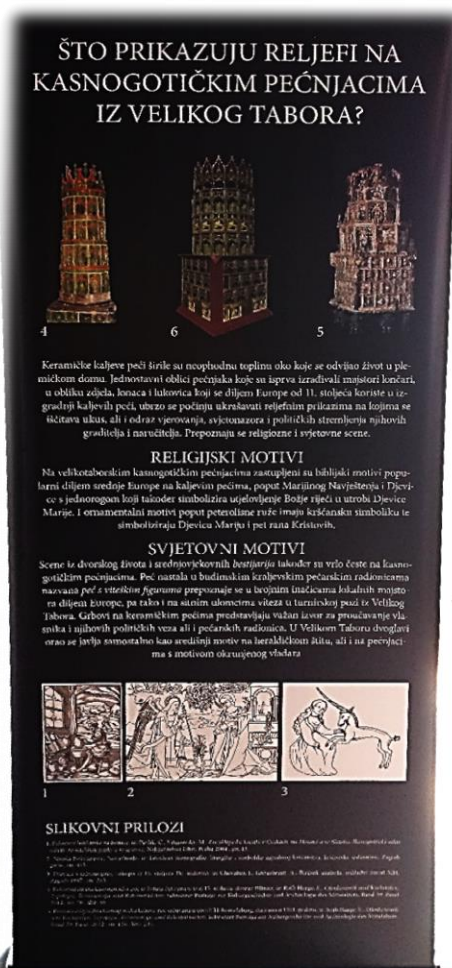
Izvor: Vlastita fotografija (14. Travnja

2018.)

Izvor: <http://www.veliki-tabor.hr/publikacije> (pristupljeno 17. travnja 2018.)

Unutar dvorca nalazi se nekoliko interpretacijskih ploča od kojih je veći dio njih pisan na hrvatskom jeziku, a ostatak na hrvatskom i engleskom. Na pločama je tekst koji tematski odgovara prikazanim slikama.

Slika 20. Interpretacijska ploča dvorca Veliki Tabor

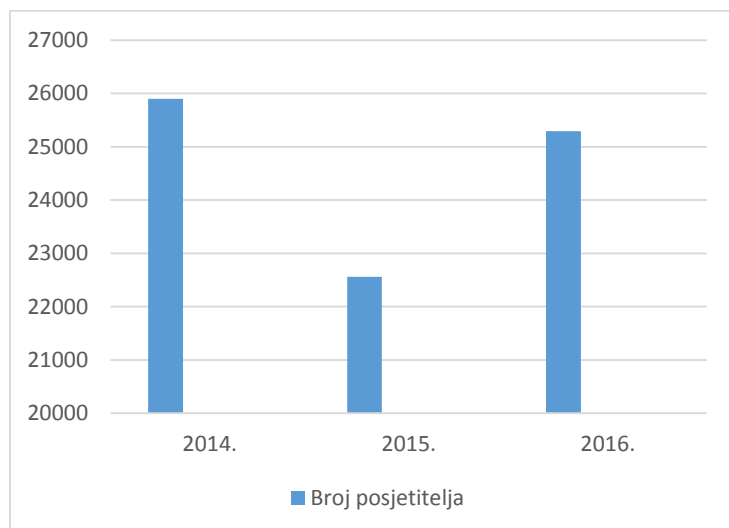

Izvor: Vlastita fotografija (14. travnja 2018.)

Dvorac Veliki Tabor ima svoj profil na društvenim mrežama što posjetiteljima omogućuje da se raspitaju o cijeni usluga, radnom vremenu, saznaju koje manifestacije i izložbe se održavaju i u koje vrijeme. Profili su registrirani na sljedećim društvenim mrežama: „Facebooku“, „Twitteru“ i „Google+“. Veliki Tabor također ima svoju internet stranicu omogućenu za čitanje na hrvatskom, engleskom te slovenskom jeziku. Kao i društvene mreže internet stranica omogućuje posjetiteljima da dobiju uvid u turističku ponudu dvorca, odnosno saznaju koje se manifestacije i u koje vrijeme održavaju u dvorcu, koje se zbirke nalaze u dvorcu te kakve se radionice održavaju u dvorcu. Tu su još informacije o cijenama usluga i radnom vremenu dvorca, tematskim vodstvima, izložbama i slično. Posjetom internet stranice posjetitelji mogu pomoću virtualne šetnje zaviriti u unutrašnjost dvorca.

Analiza posjećenosti dvorca Veliki Tabor

Grafikon 7. Posjećenost dvorca Veliki Tabor

Izvor: Obrada autora prema: <http://www.mdc.hr/hr/mdc/publikacije/izvjesca-muzeja/najnovija-izvjesca/> (pristupljeno 11. travnja 2018.)

Može se vidjeti da posjećenost dvorca Veliki Tabor u posljednje tri godine varira. Tako je 2014. godine Veliki tabor posjetilo najviše posjetitelja i to 25 902. Godine 2015. se taj broj

smanjio za 3 344 posjetitelja što znači da je dvorac posjetilo njih 22 558. Nakon 2015. godine broj posjetitelja je ponovno počeo rasti pa je 2016. godine Veliki Tabor posjetilo 25 291 posjetitelj.

Dvorac Veliki Tabor kao spomenik nulte kategorije te predstavnik fortifikacijske arhitekture kasnog srednjeg vijeka primarni je motiv dolaska turista u turističku destinaciju. Svojim kulturnim programom (izložbe, koncerti, predstave, predavanja, radionice) dostupnim domaćim i stranim posjetiteljima obogaćuje kulturnu ponudu regije.

Tablica 17. Cijene ulaznica dvorca Velikog Tabora

CIJENE ULAZNICA	
DJECA, STUDENTI, UMIROVLJENICI (grupe veće od 30 osoba ostvaruju pravo na popust i cijenu od 12,00 kn)	15, 00 KN
ODRASLI (grupe veće od 30 osoba ostvaruju pravo na popust i cijenu od 20,00 kn)	25, 00 KN
OBITELJSKA ULAZNICA (za roditelje s malodobnom djecom)	55, 00 KN

Izvor: Obrada autora prema: <http://www.veliki-tabor.hr/#o-muzeju> (pristupljeno 4. svibnja 2018.)

Tablica 18. Cijene stručnih vodstava i radionica u dvorcu Veliki Tabor

CIJENE STRUČNIH VODSTAVA I RADIONICA	
Stručno vodstvo na hrvatskom	100, 00 kn
Stručno vodstvo na stranom jeziku (engleski)	150,00 kn
Kostimirano stručno vodstvo	150,00 kn
Kostimirano stručno vodstvo na stranom jeziku	200,00 kn
Tematsko stručno vodstvo	250,00 kn
Tematsko stručno vodstvo na engleskom	300,00 kn
Radionice	30,00 kn / po osobi (za min. 30 osoba)
Predstave	30,00 kn / po osobi (za min. 30 osoba)

Izvor: Obrada autora prema: <http://www.veliki-tabor.hr/#o-muzeju> (pristupljeno 4. svibnja 2018.)

Dvorac Veliki Tabor prihod ostvaruje od prodaje ulaznica i suvenira. Ti prihodi se često koriste za zaštitu i obnavljanje kulturnog naslijeđa, a pravilno korišteni mogu biti podrška lokalnoj tradicionalnoj kulturi koja bi bez takvih poticaja u manjim mjestima vjerojatno nestala. Na taj način produžuje se sezona te ublažava sezonska koncentracija.

Dvorac je otvoren za posjetitelje od ponedjeljka do petka od 9-17 sati te subotom, nedjeljom i praznikom od 9-19 sati. Ulaz je besplatan za djecu do 3 godine i članove muzejskih udruženja, a članovi HAK-a i UHPA ulaznicu plaćaju 20,00 kn te članovi Saveza izviđača Hrvatske 12,00 kn. Osobe s invaliditetom ostvaruju pravo na 20% popusta dok dva pratitelja na 30 osoba imaju pravo na besplatnu ulaznicu

6. KOMPARATIVNA ANALIZA TURISTIČKOG VREDNOVANJA DVORACA TRAKOŠĆANA I VELIKOG TABORA

Trakošćan je kao i Veliki Tabor spomenik kulture nulte kategorije koji se nalazi u sjevernom dijelu regije Hrvatskog zagorja koji administrativno pripada Varaždinskom kantonu. Veliki Tabor se za razliku od Trakošćana nalazi na krajnjem sjeverozapadnom dijelu Hrvatskog zagorja pokraj mjesta Desinić te je od Trakošćana udaljen oko četrdesetak kilometara.

Karta 7. Udaljenost između dvoraca Trakošćana i Velikog Tabora

Izvor:

<https://www.google.com/maps/dir/Dvor+Veliki+Tabor,+Ko%C5%A1ni%C4%8Dki+Hum,+Desini%C4%87/Trako%C5%A1%C4%87an,+1,+42253,+Trako%C5%A1%C4%87an/@46.1880276,15.6715717,11z/data=!3m1!4b1!4m13!4m12!1m5!1m1!1s0x47659140e03de565:0xd2e40afd9e1beee7!2m2!1d15.6512445!2d46.1548891!1m5!1m1!1s0x4765f40d6b8a60ef:0x387f416622d1ed19!2m2!1d15.9450887!2d46.2577328> (pristupljeno 5. svibnja 2018.)

Prema arhitektonskim obilježjima smatra se da Veliki Tabor potječe iz druge polovice 15. stoljeća, te se kasnijim pregradnjama i dogradnjama, osobito tijekom 17. i 18. stoljeća, pretvara iz srednjovjekovne utvrde u dvorac s kasnogotičkim oblicima i arhitektonskom kompozicijom. Za razliku od Velikog Tabora, Dvorac Trakošćan je izgrađen mnogo prije, u 14. stoljeću što ga čini jednim od na najstarijih dvoraca – utvrda u ovim krajevima. Tijekom svojih godina promijenio je mnoge vlasnike a najznačajniji su bili Draškovići, koji su preko 400 godina bili vlasnici dvorca te su nakon Zrinskih najpopularnija hrvatska plemićka obitelj iz feudalnih vremena. Veliki Tabor ipak najviše karakterizira stoljećima stara priča o Veroniki Desinićkoj, zazidanoj u stijenu iznad viteškog salona zbog nesretne ljubavi.

Dvorac Veliki Tabor je kao i Trakošćan vikend/izletničko odredište koje svoju ponudu usredotočuje na atraktivnost dvorca. Oba dvorca posjetiteljima pružaju mogućnost posjete i razgledavanja dvorca te sudjelovanje na manifestacijama koje se u organiziraju tijekom godine za domaće i strane posjetitelje. Trakošćan uz svoju ponudu pruža i sudjelovanje u aktivnostima na jezeru i u park šumi, boravak na svježem zraku i u očuvanoj prirodi, posjetu kapelici Sv. Križa te mogućnost provođenja odmora u sklopu hotela Trakošćan.

Veliki Tabor za razliku od Trakošćana posjetiteljima pruža mogućnost korištenja tematskih vodstva, sudjelovanje u muzejsko-edukativnim interaktivnim radionicama za djecu i odrasle.

Oba muzeja posjeduju vrijednu muzejsku građu, a jedina razlika između njih je što je muzejska građa Dvorca Trakošćana količinski brojnija. Samim time obilazak muzeja zahtijeva dulje vrijeme pa se tako posjetitelji duže zadržavaju u kompleksu dvorca. Na taj način stvara se potreba za korištenjem objekata koji pružaju usluge prehrane i točenja pića čijim se korištenjem ostvaruju veći prihodi.

Muzejska građa Trakošćana potječe iz razdoblja od renesanse do historicizma, a podijeljena je u nekoliko zbirki: zbirku oružja, zbirku slika i grafika, zbirku namještaja, zbirku knjiga i zbirku fotografija.⁴³ U Velikom Taboru muzejska građa razvrstana je u osam zbirki:

- Pretpovijesna arheološka zbirka
- Srednjovjekovna arheološka zbirka
- Arheološka zbirka Vrbovec
- Kulturno povijesna zbirka
- Zbirka obitelji baruna Kavanagh
- Etnografska zbirka
- Likovna zbirka
- Paleontološko – geološka zbirka⁴⁴

Budući da su kulturne manifestacije snažan pokretač turizma i sve važniji faktor strategija razvoja gradova i regija, dvorci su u svoju turističku ponudu uključili sudjelovanje posjetitelja na manifestacijama i festivalima povećavajući tako stupanj atraktivnosti turističkog mjesta i ujedno obogaćujući sadržaj boravka i stvaranja mogućnost veće turističke potrošnje turista.

Tablica 19. Manifestacije koje se održavaju u Velikom Taboru i Trakošćanu

Dvorac Veliki Tabor	Dvorac Trakošćan
NOĆ MUZEJA	NOĆ MUZEJA
SREDNJOVJEKOVNE SVEČANOSTI U VELIKOM TABORU	PRVI SVIBANJSKI IZLET
USKRSNI PONEĐJELJAK U VELIKOM TABORU	FESTIVAL MOTORA I ROCK 'N' ROLLA TRAKOŠĆAN
TABOR FILM FESTIVAL	ŠKOLA MLADIH FILATELISTA
DANI JABUKA U DESINIĆU	

⁴³ <http://www.trakoscan.hr/zbirke.html> (pristupljeno 22. veljače 2018.)

⁴⁴ <http://www.veliki-tabor.hr/zbirke> (pristupljeno 4. travnja 2018.)

Izvor: Obrada autora

Osim navedenih manifestacija u dvorcima se također organiziraju i povremene izložbe. Riječju i slikom, predstavljaju su djela hrvatskih pisaca, slikara i kazališnih umjetnika. U Trakošćanu se još i organiziraju mnogobrojni kongresi, sastanci, seminari, skupovi i izleti. Veća se koncentracija manifestacija održava u dvorcu Veliki Tabor nego u Trakošćanu. Međutim turistička ponuda Trakošćana je bogatija u pogledu sportskih sadržaja. Posjetiteljima se pruža mnogo sportskih aktivnosti kao što su: sportski ribolov, staze za šetnje i vožnju biciklima, vožnja pedalinama po jezeru, planinarenje te paragliding. U blizini dovorca nalazi se Hotel Trakošćan koji u svom sklopu ima polivalentni sportski teren za mali nogomet, rukomet, košarku, teniske terene, zatvoreni bazen, fitness centar i mogućnost iznajmljivanja bicikla.

Ugostiteljski i smještajni objekti

U podnožju dvorca nalazi se „Bistro Trakošćan“, a uz jezero ribarska kućica „Terasa na jezeru“. Oba objekta pružaju uslugu prehrane i točenja pića. Od smještajnih kapaciteta tu su hotel Trakošćan i privatni smještajni kapacitet „Tonkina kuća“ koja se nalazi u blizini Trakošćana. Tonkina kuća ima četiri spavaće sobe koje su uređene u starinskom stilu, a hotel Trakošćan 126 soba i 2 apartmana. Hotel pruža uslugu smještaja, wellness ponude, organizaciju kongresa, vjenčanja, te različite sportsko rekreacijske sadržaje.

Veliki Tabor za razliku od Trakošćana nema ugostiteljskih ili smještajnih objekata u sklopu dvorca već se najbliži nalazi na udaljenosti od 2 km te nema dovoljno objekata za smještaj. Od postojećih objekata to su: seoski turizam „Grešna gorica“ i „Šumak“ te restoran „Grof Ratkay“. Navedeni ugostiteljski objekti pružaju uslugu prehrane i točenja pića, a seoski turizam Šumak pruža i uslugu smještaja u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama.

Ispred ulaska u kompleks dvorca Trakošćana nalazi se parkiralište i recepcija sa sanitarnim čvorom. Parkiralište je dovoljno veliko za prihvat većeg broja posjetitelja posebice većih grupa koje dolaze autobusima. Recepcija je novouređena te se na njoj posjetiteljima prodaju ulaznice i pružaju korisne informacije te dijele besplatne brošure. Nedaleko recepcije nalazi se nekoliko štandova na kojima OPG-ovi prodaju svoje proizvode.

Parkiralište dvorca Velikog Tabora nešto je manje od onoga u Trakošćanu, a recepcije nema stoga se prodaja ulaznica vrši u suvenirnici gdje se ujedno dobivaju informacije i brošure.

U podnožju dvorca Trakošćan u sklopu gospodarske zgrade nalazi se suvenirnica koja je otvorena za vrijeme radnog vremena muzeja. Suvenirnica "Drachenstein" nudi posjetiteljima brojne suvenire s oznakom Dvorca Trakošćan, poput magneta, razglednica, mačeva, tanjura i štitova, puzzli, šalica i slično. U svojoj ponudi još imaju i proizvode obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava sjeverozapadne Hrvatske kao što su razni likeri, zagorska vina te domaća hrana. Suvenirnica omogućuje i najam bicikla.

Suvenirnica dvorca Velikog Tabora nalazi se na ulazu u dvorac te posjetiteljima također nudi suvenire s oznakom dvorca, poput magneta, razglednica, šalica, majica, privjesaka, vrčića, slika i slično. Nedostatak suvenirnice Velikog tabora je u tome što je puno manja od one u dvorcu Trakošćanu pa je stoga i spektar proizvoda puno uži te izostaje ponuda OPG-ovih proizvoda.

Dvorac Trakošćan i Veliki Tabor imaju svoje službene internet stranice na kojima je moguće pronaći osnovne podatke o muzeju, radnom vremenu, kontaktu te imenima zaposlenika. Zatim je prikazan kratki povijesni pregled te su istaknute zanimljivosti, novosti vezane uz rad muzeja, fotogalerije i multimedijски sadržaji. Posjetom internet stranice moguće je pomoću virtualne šetnje zaviriti u unutrašnjost dvorca. Internet stranica Trakošćana omogućena je za čitanje na hrvatskom, engleskom i njemačkom jeziku, a Velikog Tabora na hrvatskom, engleskom te slovenskom jeziku. Dvorac Trakošćan ima svoj profil na sljedećim društvenim mrežama: „Facebooku“, „Flickr“ i „You Tube“, a Veliki Tabor na „Facebooku“, „Twitter“ i „Google+“.

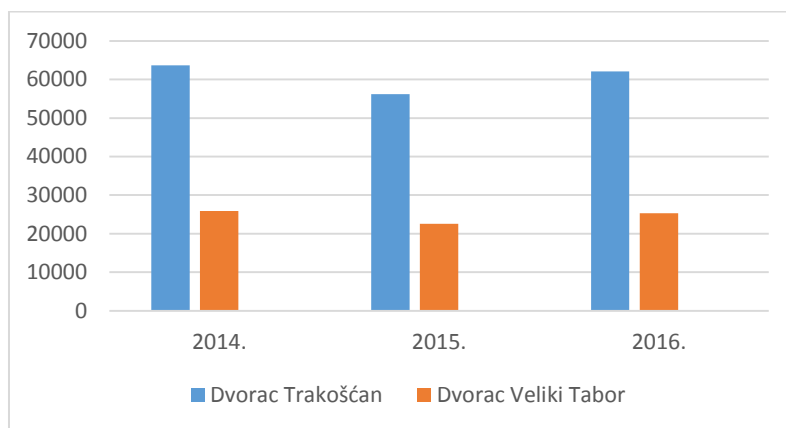
Promotivni materijali Velikog Tabora podrazumijevaju kataloge, deplijane, publikacije, zbornike i knjižice. Navedeni promotivni materijali prodajnog su karaktera, a pisani su samo na hrvatskom jeziku. Njihovi sadržaji raznih su tematika koje su vezane uz dvorac. Besplatni promotivni materijal čini brošura „Edukativni programi“ pisana na hrvatskom jeziku.

Promotivni materijali dvorac Trakošćan podrazumijevaju brošure i letke koji su besplatni te se dijele se na recepciji. Brošura Park šume pisana je na hrvatskom i engleskom jeziku, a brošura dvorca Trakošća na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku. Prednost Trakošćana je što ima više besplatnih promotivnih materijala te što su oni pisani na više stranih jezika.

Oba dvorca imaju postavljene interpretacijske ploče koje pobliže opisuju zbirke i lokalitete uz koje su postavljene. Dvorac Trakošćan ima interpretacijske ploče koje se većinom nalaze u unutrašnjost, dok je ostatak izvan dvorca.. Sve ploče u dvorcu Trakošćan pisane su hrvatskim i engleskim jezikom dok je ona na samom ulazu u kompleks još pisana i njemačkim jezikom. Ploče se sastoje od tekstualnog opisa pojedine zbirke, lokaliteta koji je upotpunjen odgovarajućim slikama.

Sve intertpretacijske ploče dvorca Veliki Tabor postavljene su u unutrašnjosti. Veći je dio njih pisan na hrvatskom jeziku, a ostatak na hrvatskom i engleskom. Na pločama je tekst koji tematski odgovara prikazanim slikama. Prednost je Trakošćana što ima više ploča koje su pisane na hrvatskom i engleskom jeziku nego Veliki Tabor što ga čini dostupnim širem krugu posjetitelja.

Grafikon 8. Komparacija posjećenosti dvorca Velikog Tabora i Trakošćana

Izvor: Obrada autora

Može se vidjeti da dvorac Trakošćan ostvaruje bolju posjećenost od Velikog Tabora što je i za očekivati budući da su se na Velikom Taboru zadnjih dvadesetak godina provodile sustavnije mjere obnove koje su rezultirale zadnjim, arheološkim fazama obnove, građevinsko-obrtničkim, instalaterskim i restauratorskim zahvatima. Godine 2014. Trakošćan je posjetilo 63 558, a Veliki Tabor 25 902 posjetitelja što stvara razliku od 37 656 posjetitelja. U 2015. godini ta se razlika smanjila budući da se smanjio broj posjetitelja u Trakošćanu pa je razlika iznosila 33 605. Godine 2016. Trakošćan je posjetilo 62 062, a Veliki Tabor 25 291 posjetitelj.

7. ZAKLJUČAK

Najveća gustoća dvoraca uočena je na području Hrvatskog zagorja od kojih u najpoznatiji Trakošćan i Veliki Tabor. Oni su ujedno jedni od značajnije vrednovanih i uvršteni u turističku ponudu dok su ostali zapušteni i nisu dovoljno ili uopće iskorišteni u turističke svrhe. Stoga su u radu analizirani i uspoređivani dvorci Trakošćan i Veliki Tabor kako bi se prikazala njihova uloga u u kulturnom turizmu Hrvatskog zagorja.

Činjenica da Trakošćan ima veći broj ugostiteljskih objekata, a posebice onih koji pružaju usluge smještaja u odnosu na Veliki Tabor dovodi ga u prednost u strukturi ukupnih ostvarenih turističkih dolazaka. Moguće je zaključiti da Veliki Tabor treba povećati broj ugostiteljskih kapaciteta, a posebice smještajnih.

Većem broju posjetitelja Trakošćana pridonosi i brojnija muzejska građa, uređena poučna staza u park šumi s jezerom i kapelicom te sportski sadržaji. Turistička ponuda Velikog Tabora puno je skromnija te se svodi samo na razgledavanje dvorca. Nedostaju dodatni sadržaji te ugostiteljska ponuda. Sam dvorac ne može privući velik broj posjetitelja stoga je potrebno turističku ponudu proširiti tj. trebalo bi osmisliti neke nove i zanimljivije sadržaje i na taj način obogatiti kulturno-turističke obilaskе dvorca.

Veliki Tabor i Trakošćan imaju stalne postavе te se u njima odvijaju kulturne manifestacije koje svojom ponudom privlače posjetitelje. Međutim ostali dvorci nemaju svoju odgovarajuću funkciju pa je veći broj dvoraca u lošem stanju i slabo iskorišten u ponudi kulturnog turizma. Stoga je važno da se dvorci obnove od daljnjeg propadanja te na odgovarajući način vrednuju u kulturnom turizmu regije. Time bi se očuvala kulturna baština ali i povećao prihod od turizma čime bi se omogućio turistički razvoj Hrvatskog zagorja.

LITERATURA

Internet stranice:

1. Dugi, V. (2015.) Sportski sadržaj uz turističku ponudu dvorca Trakošćan. Završni rad. Čakovec. Međimursko Veleučilište u Čakovcu: Menadžment Turizma i Sporta: <https://repositorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A87/datastream/PDF/view> (pristupljeno 28. veljače 2018.)
2. Marić, T. (2015.) Kulturni turizam. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli: Fakultet ekonomije i turizma "Dr. Mijo Mirković": <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A315/datastream/PDF/view> (pristupljeno 8. siječnja, 2018.)

3. Martinez , J., (2015.) Sakralni objekti kao dio turističke ponude Hrvatskog Zagorja. Završni rad. Čakovec, Međimursko veleučilište u Čakovcu.: <https://repozitorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A224/datastream/PDF/view>, str. 9 (pristupljeno 15. siječnja 2018.)
4. Master plan razvoja turizma Krapinsko-zagorske županije: <http://www.kzz.hr/sadrzaj/novosti/master-plan/Master-plan-razvoja-turizma-KZZ.pdf> (pristupljeno 5. veljače 2018.)
5. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske (1990.), <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=7245> (pristupljeno 8. siječnja 2018.)
6. Mravlinčić, I. (2015.) Informativna točka i poučna staza u park-šumi Trakošćan, HAZU Varaždin, UDK 659.2:502(497.523Trakošćan): file:///C:/Users/Ana/Downloads/08_Mravlinic_Varazdin_26.pdf (pristupljeno 26. veljače 2018.)
7. Parlov, M. (2016.) Društvene promjene i razvoj kulturnog turizma. Diplomski rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Diplomski sveučilišni studij Kultura i turizam: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A691/datastream/PDF/view> (pristupljeno 18. siječnja 2018.)
8. Sokač, M. (2015.) Dvorci sjeverozapadne Hrvatske kao turistički potencijal. Završni rad. Čakovec: Međimursko Veleučilište u Čakovcu, Menadžment Turizma i Sporta: <https://repozitorij.mev.hr/islandora/object/mev%3A291>, (pristupljeno 8. siječnja 2018.)
9. Strategija razvoja Krapinsko-zagorske županije: http://www.partnerstvo-razvoj.net/files/file/pdf/2016/KZZ_Strategija_razvoja.pdf (pristupljeno 9. veljače 2018.)
10. Strategija razvoja kulture grada Varaždina za razdoblje od 2017. do 2022. godine: http://varazdin.hr/upload/2017/05/strategija_razvoja_kulture_grada_varazdina_nacrt_5922c08fcc9f7.pdf (pristupljeno 8. veljače 2018.)
11. Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.-2025.: <http://www.varazdinska-zupanija.hr/repository/public/2015/4-savjetovanje/gospodarstvo/rujan/15-09-strategija-razvoja-turizma.pdf> (pristupljeno 8. veljače 2018.)
12. Strateški plan dvora Trakošćan za razdoblje 2013.-2015.: https://www.trakoscan.hr/strateski_plan2013_2015.pdf (pristupljeno 27. veljače 2018.)
13. Strateški plan razvoja turizma grada Varaždina do 2020.: [file:///C:/Users/Ana/Downloads/8d1%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/Ana/Downloads/8d1%20(2).pdf) (pristupljeno 8. veljače 2018.)

14. Turistička zajednica grada Varaždina: http://www.tourism-varazdin.hr/wp-content/uploads/2018/01/dolasci-turista_2008-2017.pdf (pristupljeno 3. veljače 2018.)
15. Turistička zajednica grada Zaprešića: <https://tz-zapresic.hr/kontakt/pravo-na-pristup-informacijama/> (pristupljeno 16. siječnja 2018.)
16. ULUPUH (1998.) Udruga likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti Hrvatske, www.ulupuh.hr/hr/my_documents/my_documents/1388/Bastina.docx (pristupljeno 8. siječnja 2018.)
17. Zolje, I. (2016.) Turistička valorizacija kulturne baštine Hrvatske. Završni rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet: <https://repositorij.efst.unist.hr/islandora/object/efst%3A698/datastream/PDF/view> (pristupljeno 8. siječnja 2018.)

Knjige:

18. Šćitaroci Obad, M. Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 1991.

POPIS SLIKA

Slika 1. Potencijali Hrvatskog zagorja	23
Slika 2. Dvorac zatvorenog tlocrta sa četiri krila	25
Slika 3. Dvorac otvorenog tipa sa tri krila.....	25
Slika 4. Dvorac kompaktnog tlocrta.....	25
Slika 5. Dvorac Trakošćan	36
Slika 6. Vatroeno oružje dvorca Trakošćan	39
Slika 7. Info točke poučne staze „Put vila“	41
Slika 8. Ribarska kućica	42
Slika 9. Suvenir dvorca Trakošćan.....	44
Slika 11. Brošura Park šume	45
Slika 13. Interpretacijska ploča u dvorcu Trakošćan.....	46
Slika 14. Dvorac Veliki Tabor.....	49
Slika 15. Tlocrt Velikog Tabora.....	52
Slika 16. Suvenirnica dvorca Veliki Tabor	57

Slika 17. Suvenir dvorca Velikog Tabora	58
Slika 18. Katalog Tajanstvena gotika	61
Slika 19. Brošura dvorca Veliki Tabor.....	59
Slika 20. Interpretacijska ploča dvorca Veliki Tabor	59

POPIS TABLICA

Tablica 1. Zaštićeni lokaliteti Krapinsko-zagorske županije.....	4
Tablica 2. Dolasci turista u Krapinsko-zagorsku županiju.....	6
Tablica 3. Broj dolazaka turista grada Zaprešića (2006.-2016.).....	7
Tablica 4. Popis registriranih kulturnih dobara na području Grada Varaždina	11
Tablica 5. Posjećenost kulturnih atrakcija Krapinsko-zagorske županije	15
Tablica 6. Mogućnosti za bolje vrednovanje kulturne baštine	16
Tablica 7. Posjećenost događanja grada Zaprešića	17
Tablica 8. Posjećenost kulturnih ustanova grada Varaždina	18
Tablica 9. Posjećenosti manifestacija i programa u kulturi grada Varaždina.....	19
Tablica 10. Zaštićena nepokretna kulturna dobra Hrvatskog zagorja	20
Tablica 11. Zaštićena pokretna kulturna dobra Hrvatskog zagorja	20
Tablica 12. Pregled korištenja 52 dvorac/kurija Hrvatskog zagorja	29
Tablica 13. Korištenje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvorca).....	34
Tablica 14. Posjećenost dvorca Trakošćan.....	46
Tablica 15. SWOT analiza dvorca Trakošćan.....	47
Tablica 16. Cijene ulaznica i vodstava dvorca Trakošćan.....	49
Tablica 17. Cijene ulaznica dvorca Velikog Tabora	61
Tablica 18. Cijene stručnih vodstava i radionica u dvorcu Veliki Tabor	61
Tablica 19. Manifestacije koje se održavaju u Velikom Taboru i Trakošćanu	64

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Dolasci domaćih i stranih turista u Zaprešić (2006.-2016.)	8
Grafikon 2. Noćenja domaćih i stranih turista u Zaprešiću (2006.-2016.)	9
Grafikon 3. Dolasci turista u grad Varaždin.....	14
Grafikon 4. Građevno stanje dvoraca Hrvatskog zagorja po županijama (odabir 52 dvorca - tablica 1)	33
Grafikon 5: Građevno stanje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvorca).....	33
Grafikon 6: Korištenje dvoraca Hrvatskog zagorja (odabir 52 dvorca)	34
Grafikon 7. Posjećenost dvorca Veliki Tabor	60
Grafikon 8. Komparacija posjećenosti dvorca Velikog Tabora i Trakošćana	67

POPIS KARTI

Karta 1. Geografski položaj Hrvatskoga zagorja unutar Hrvatske	3
Karta 2. Položaj Zaprešića	6
Karta 3. Položaj Varaždina	9
Karta 4. Dvorci Hrvatskog zagorja na karti	26
Karta 5. Položaj dvorca Trakošćan.....	36
Karta 6. Položaj dvorca Veliki Tabor na karti.....	50

Karta 7. Udaljenost između dvoraca Trakošćana i Velikog Tabora 62